

Neakivaizdinis VILNIUS

Nr.

13

Pokalbis su
Aušra Kuriene

Vilnius kaip
vieta atsispinti

Kitoks žvilgsnis
į rajoną

Stoties rajono
stotelės

Istorijos įdomybės

Dviratininkas
su bilietu

2022 Pavasaris

Naršai telefone? Geriau išnaršyk sostinę!

Mobilioji programėlė „Neakivaizdinis Vilnius“

- + Keliauk su žemėlapiu
- + Klausyk audiogido
- + Išsisaugok mėgstamiausius

Atsisiųsk:

Pavasaris ateina kaip princas. Išdidus, nes taip ilgai lauktas. Tad daugiau negaiškime – nubraukę voratinklius nuo dviračių rūkime neakivaizdinio Vilniaus ieškoti. Pirmiausia, į gamtą, vingiuotais takais, kalvomis ir kalnais. Į kalnus įdėmiau įsižiūrėti verta, pasvarstyti, kokią reikšmę jie turi miesto tapatybei ir jums asmeniškai. Kalnų metafora atsiskleis pavasarį vykšančioje parodoje „Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus“ – tai kultūros žmonėms svarbi pavasarinė stotelė.

Kita stotelė – Stotis, kaip žinote. O po Stoties rajoną šįkart vedžioja rašytoja Kotryna Zylė. Daugiau nei dvidešimt metų Stotis ją užkabinusi. Tik dviračiu čia sudėtinga laviruoti, todėl geriau išsiruošti pėsčiomis. Lapų, Geležinkelio, Kauno ir Aguonų

gatvės kontrastingos ir meniškai laisvos. Jose gyvena ir knygų herojai. O Mindaugo ir Šaltinių gatvių sankirtoje dar tebegyvena šimtmečio amžiaus šokolado istorija. Ją pasakoja Vilniaus muziejus.

Jeigu diena graži, verta nuo Stoties patraukus paieškoti siauriausių Vilniaus gatvių. Jų maršrutą rasite žurnale ir specialioje programėlėje. Jei dar yra jėgų, siūlome spręsti mįsles, kurias savo nuotraukose uždavė menotyrininkas Virginijus Kinčinitis. Šįkart „Kadre“ žvilgsnis nukreipiamas į urbanistinių formų ir spalvų žaismę.

Taip pat kviečiame pokalbio su šių metų šv. Kristoforo laureate psichologe Aušra Kuriene. Jai asmeniškai Vilnius yra vieta atsipainioti. O jums?

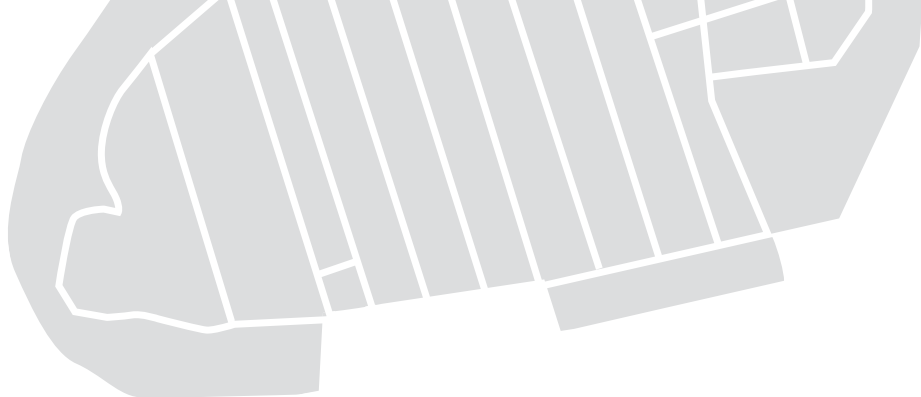
Vilnocentrizmas ir antramiestozė

Elena Nikonovaitė-Dumpienė

Šįkart žurnalas kviečia neakivaizdinio Vilniaus paieškoti Kaune – aplankyti MO ir Kauno miesto muziejų rengiamą, dviejuose miestuose vyksiančią parodą „Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus“, kuri yra vienas iš „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ renginių.

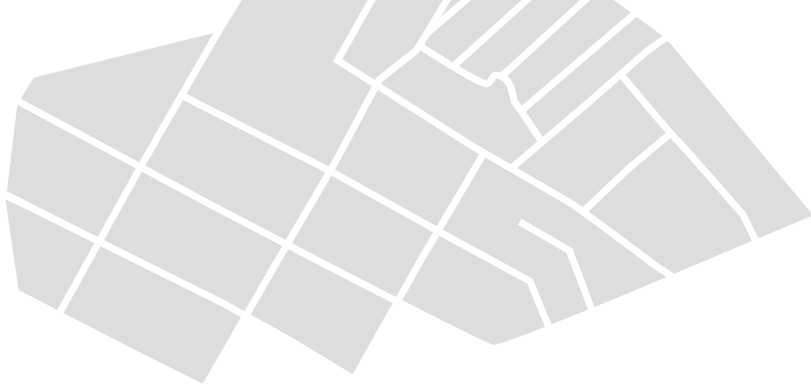
„Tai, kad parodos idėja kilo „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ kontekste, man atrodo simboliška: savo kultūrą ir istoriją pristatydamas Kaunas šia paroda tarsi sako, kad Vilnius yra jo gyvenimo dalis. Beje, atvirkščias teiginys būtų tiek pat teisingas“, – sakė parodos koncepcijos autorius, rašytojas ir istorikas dr. Tomas Vaiseta.

Vytautas Balčytis. Vilnius. Panorama nuo Bekešo kalno, 1992 m. 16,1 x 23,7 cm.
Autoriaus nuosavybė. Lietuvos nacionalinis dailės muziejus.

Gintautas Česonis. Iš serijos „Sutiktas Kaunas“. Prisikėlimo bažnyčia, 2009 m.
Pigmentinis atspaudas ant archyvinio popieriaus. Autoriaus nuosavybė.

Kaunas ir Vilnius
sukasi aplink
bendrą ašį – lyg
dvi žvaigždės,
traukdamos ir
formuodamos viena
kitą.

Atsispiriant nuo stereotipų, mitų ir klišių

„Galvojant apie Kauno ir Vilniaus santykius, mintys kone savaime nukrypsta į populiariojoje kultūroje aptinkamus stereotipus, klišes ir mitus: Kaunas – šioks, Vilnius – anoks, kauniečiai – tokie, vilniečiai – kitokie... Beveik dvejus metus rengdami parodą pastebėjome, kad stereotipai ir klišės kaip kokie tarakonai tamsoje lindo iš mūsų sąmonės ir juos reikėjo gaudyti. Galima sakyti, kad šie viešojoje erdvėje ir kasdienybėje dominuojantys įsivaizdavimai ir įsitikinimai buvo ir šios parodos atspirties taškas. Parodoje jų nevengiame ir šiek tiek apie juos kalbame, bet sykiu siekiame parodyti, kad tai yra tik viršutinis sudėtingų ir įvairialypių Kauno ir Vilniaus santykių sluoksnis, – sakė T. Vaiseta. – Jeigu stereotipai palaiko šių miestų konkurencijos ir net priešiško vaizdinį, prakrapštęs šį luobą pradedi matyti, kad Kaunas ir Vilnius sukasi aplink bendrą ašį – lyg dvi žvaigždės, traukamos ir formuodamos viena kitą. Abu miestai – tokie, kokius mes juos matome dabar – atsirado būtent iš šios įtampos ir priklausomybės.“

Parodoje kalbama apie Vilniaus ir Kauno meninę, kultūrinę, politinę miestų sąveiką. Įvairiais pjūviais nagrinėjamas socialinis miestų gyvenimas, jų panašumai ir skirtumai. „Mūsų paroda remiasi ne vienu nuosekliu naratyvu, o plėtoja skirtingas siužetines linijas, kurios padeda pristatyti taip pat daugiasluoksnis Kauno ir Vilniaus santykių aspektus bei įvairias perspektyvas į tuos pačius klausimus“, – sakė Justina Juodiškaitė, viena iš parodos kuratorių, atstovaujanti Kauno miesto muziejui.

Parodoje ryški istorinė perspektyva, mat apie dviejų miestų santykius pasakojama nuo

XX amžiaus pirmosios pusės. „Vis dėlto kuratoriams atrodė, kad labai svarbu matyti Vilnių ir Kauną kaip čia ir dabar sąveikaujančius, vienas kitą veikiančius, menininkų kritiškai apmąstomus miestus, todėl sąmoningai rinktasi nemažai jaunesnės kartos menininkų“, – apie parodos aktualumą pasakojo parodos koncepcijos autorius.

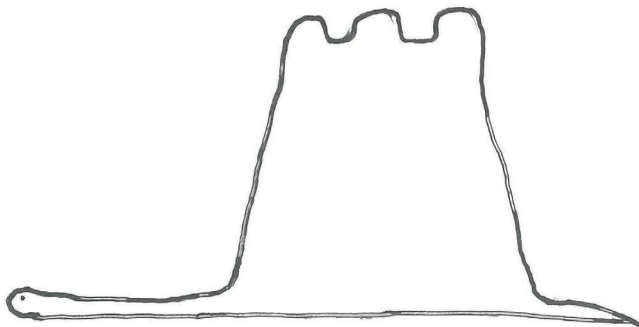
Tarp eksponatų – artefaktai iš upės dugno ir naikinamų medinių namų

Svarbiausi parodos objektai yra meno kūriniai: tapyba, fotografija – pastaroji itin svarbi miestiečio, miesto tapatybės su(si)vokimui, taip pat videomenas, instaliacijos, skulptūros ir kita. Lankytojai pamatys nuo XX amžiaus dailės klasikais priskiriamų Vytauto Kairiūkščio,

Vlado Drėmos, Černės Percikovičiūtės, Justino Vienožinskio, Rafaelio Chvoleso ar Antano Gudaičio darbų iki šių laikų tapytojų, pavyzdžiui, Arūno Vaitkūno, Sigitos Maslauskaitės, Aušros Andziulytės, Eglės Ridikaitės ir kitų dailininkų kūrinių. Dalis darbų kurta specialiai šiai parodai.

Kūrinius lydi kultūros istorijos artefaktai, kurie suteikia platesnį kontekstą arba papildo meno kūrinių pasakojimus: dokumentinės fotografijos, eskizai, plakatai, spaudiniai, karikatūros, sovietinė propaganda, internetiniai memai, jutūbiniai ir televiziniai vaizdo įrašai, dainos, sociologinių apklausų duomenys ir net iš upių ištraukti daiktai. „Tarp šių kultūros artefaktų turbūt labiausiai norisi išskirti rodymą unikalią architekto Povilo Konkulevičiaus

SMAUGLYS PRARIJO
GEDIMINO BOKŠTĄ

Vilius Dranseika. Piešiniai iš ciklo „Gėris, grožis ir tiesa“, 2018–2019 m. Popierius, tušinukas, 10 × 10. Autoriaus nuosavybė.

kolekciją – iš griaunamų Kauno medinukų jis traukia ir gelbėja naikinamus kultūriškai vertingus elementus – rankenėles, vyrius, apdailos profilius, langų rėmus, duris“, – pasakojo T. Vaiseta.

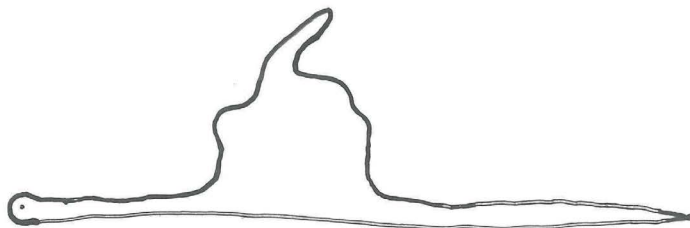
Nuo Vilniaus ir Kauno bokštų...

Kauno ir Vilniaus sąveikoms papasakoti parodoje pasirinkta „kalno“ metafora. „Kalnas yra kliūtis, iššūkis, ginties ir autonomijos vieta, jis jungia ir skiria vienu metu, meta ilgą šešėlį papėdėje ir atveria tolimą panoramą viršūnėje. Be to, abiejuose miestuose gyventojai nuolat susiduria su „kalnais“, gyvena tarp kalnų – Žaliakalnis, Gedimino kalnas, Aleksoto kalnas, Tauro kalnas ir kiti. Jie tapę miestiečių tapatybės dalimi. Ir nors

kalbame apie „kalnus“, tikrų kalnų neturime, tik kalvas. Tad mūsų kultūroje „kalną“ galima interpretuoti ir kaip komplekso ar nuoskaudos metaforą – trokštame to, ko neturime. Tad parodos pavadinime atsiradęs siekis „nuversti kalnus“ nurodo pastangas atsikratyti kompleksų, nuoskaudų ir kliūčių, kurios trukdo pamatyti tikrąjį Kauno ir Vilniaus santykį“, – apie pagrindinę parodą vienijančią ašį pasakojo T. Vaiseta.

Jis atkreipė dėmesį į abu miestus – Kauną ir Vilnių, – kankinančius tam tikrus sindromus, kurie labiausiai radosi iš to, kad iki pat 1990 metų jie abu funkcionavo kaip nevisaverčiai centrai: „Vilniaus atveju šį sindromą būtų galima pavadinti „vilocentrizmu“, kai savasis miestas taip sureikšminamas, kad

SMAUGLYS PRARISO
VYTĮ

Vilius Dranseika. Piešiniai iš ciklo „Gėris, grožis ir tiesa“, 2018–2019 m. Popierius, tušinukas, 10 × 10. Autoriaus nuosavybė.

Lietuvoje nebematoma nieko kita, pavyzdžiui, politikų kalbose nuolat girdima, kad tik Vilnius lygiuojasi į kitus Europos miestus. O Kaunas pasižymi tuo, kas neseniai buvo pavadinta „antramiestoze“ – nuo XX amžiaus vidurio Kaunui tenka taikytis su antrojo miesto statusu (nors iš tiesų net tada, kai jis Lietuvoje buvo pirmas, jam vis tiek teko vadintis „laikinąja“ sostine, suprask, tikrasis centras kitur). Sakyčiau, pagrindiniam susipriešinimui tarp Vilniaus ir Kauno rastis vienas svarbiausių etapų buvo sovietinė okupacija, kai sovietai Vilnių pavertė „naująja tarybine sostine“ ir politiniais, ideologiniais tikslais priešino su Kaunu, kuris jiems buvo „buržuazinių nacionalistų“ citadelė, kitaip sakant, politiškai pavojingas miestas. O štai po 1990-ųjų Kaunas nebežinojo, ką daryti su „antrojo“ statusu, nes nebeliko net sovietmečiu reikšmingo antisovietinės rezistencijos vaidmens.“

„Antramiestozė yra priklausoma nuo vilnocentrizmo – šie du sindromai vienas kitą palaiko ir skatina. Sindromams reflektuoti specialiai parodai sukurtas menininkės Julijos Račiūnaitės darbas, – apibendrino J. Juodišiūtė. – Vis dėlto manome, kad tarp miestų tvyranti įtampa ir konkurencija vertintina ne tik neigiamai, ji gali įkvėpti,

Antramiestozė yra priklausoma nuo vilnocentrizmo – šie du sindromai vienas kitą palaiko ir skatina.

skatina pasitempti, tad tai ir kūrybą skatinanti jėga.“

Nors konkretūs abiejų miestų kalnai nėra tiksliniai parodos objektai, vis dėlto parodoje jie nuolat išnyra. Net fizinės dviejų tos pačios parodos dalių eksponavimo vietos miestuose yra „atsirėmusios“ į kalnus – MO muziejus įsikūręs Vilniuje, Tauro kalno papėdėje, o Kauno miesto muziejaus koordinuojama parodos dalis bus rodoma ant Pelėdų (Ažuolų) kalno, Laikinojoje M. K. Čiurlionio dailės galerijoje.

Lankytojų emocijos – parodos dalis

Prie parodos dirbo 7 kuratorių komanda iš Vilniaus ir Kauno. „Į skirtingas stovyklas nesidalijome. Ieškojome miestų santykių pasakojimų ir kūrinių, kurie atspindėtų skirtingas santykio raiškas. Kiekvienas kuratorius turėjo savų idėjų, kurias į darnią visumą konceptualiai jungė kuratoriai Tomas Vaiseta ir Miglė Survilaitė. Atrenkant vieno ar kito miesto pasakojimus kartais reikėjo ieškoti pusiausvyros, kad nė vienas miestas nedominuotų, pernelyg nenusvertų į savo pusę, taip iškreipdamas bendrą vaizdą“, – apie parodos užkulius pasakojo J. Juodišiūtė.

Abu kalbinti parodos kuratoriai kone vienbalsiai tvirtina, kad objektyvumas šioje parodoje – ne tik neįmanomas, bet ir nepageidaujamas. „Parodą veikiau reikėtų suvokti net ne kaip kauniečių ir vilniečių dialogą, o kaip bendrą darbą, bendras pastangas pasakoti dviejų miestų buvimo šalia istoriją sau ir kitiems. Toli gražu ne visada, rengiant parodą, kauniečių ir vilniečių matymo perspektyvos ir vertinimai sutapo, – sakė T. Vaiseta. – Nė kiek neabejoju, kad į parodą atėję kauniečiai ir vilniečiai kai kuriuos eksponatus ir

pasakojimus traktuos kaip pateiktus iš kito miesto perspektyvos, kažkuo pasipiktins, kažko nesupras ar norės atmesti. Visos šios emocijos, jei ir nebus apčiuopiamos ir išnyks su išėjusiais lankytojais, bus svarbus parodos eksponatas.“

Nors parodos dalis Vilniuje ir Kaune sieja tie patys teminiai ir probleminiai taškai, o ekspozicijos organizuojamos pagal identišką struktūrą, vis dėlto skirtinguose miestuose apie tas pačias sąveikos formas bus kalbama iš kitų perspektyvų, o norint pamatyti visumą reikės aplankyti abu miestus.

Objektyvumas šioje parodoje – ne tik neįmanomas, bet ir nepageidaujamas.

P. S.

Ir kai „Kauno ponai“ lankysis Vilniuje, o „portugalai“ ar „pikti lenkai“ – Kaune, nepamirškite kaip reikiant pasistiprinti, juk laiptoti po kalnus, net jei pavasaris ir nuotaika – puiki, prireiks jėgų. Kaune kebabus valgo ant Aleksoto kalno, Vilniuje – ant Tauro. Nuo jų galima išžvalgyti ir įspūdingas miestų panoramas. Na, ir, žinoma, palyginti, kuriame mieste kebabai – geresni.

Kur?

**MO muziejuje Vilniuje,
Pylimo g. 17,**

**Laikinojoje M. K. Čiurlionio
dailės galerijoje Kaune,
A. Mackevičiaus g. 27**

Kada?

04 23–08 28

Daugiau

www.mo.lt

kultura.kaunas.lt

kaunas2022.eu

Dviratininkas su bilietu

Paulius Macijauskas

Vėjas plaukuose – ar tai nėra pats gražiausias, svajingiausias pasakymas galvojant apie kelionę dviračiu? O šis džiaugsmas žmonijos istorijoje nėra toks senas – vos šimtmečio su trupučiu amžiaus.

Dviratis yra industrinio XIX amžiaus palikimas mums, pradėtas išrasti kaip paspirtukas, vėliau jam pritaikyti pedalai, grandininė pavara, išbandytas su įvairaus dydžio ratais. Po daugelio eksperimentų vis dėlto saugiausi dviračiai pasirodė tokie, kokius miname ir šiandien, – vienodo dydžio ratais, metaliniu rėmu, su pedalais, grandine ir žvaigždutėmis, guminėmis padangomis. Ne veltui, kai buvo pirmą kartą sukonstruoti 1885 metais Anglijoje, gamykloje „Rover“, pavadinti „safety bikes“.

Draugija nuomojosi paviljoną Bernardinų sode – čia daugiausia dviratininkai leisdavo laiką.

Su pramonės amžiaus atėjimu formavosi miestietiško gyvenimo įpročiai, noras keliauti greitai ir nepriklausomai, todėl netrukus Vilnius – tuometis Gubernijos centras – perėmė vakarietišką madą.

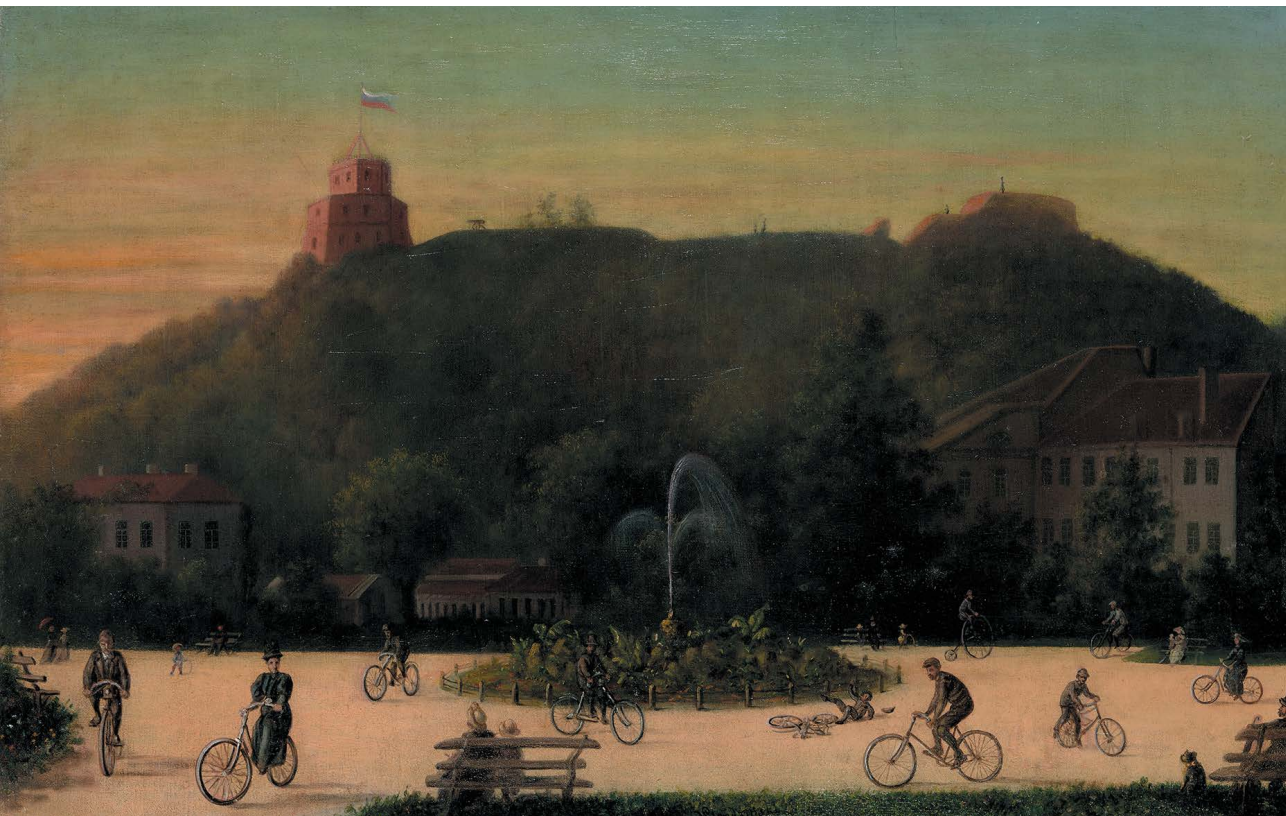
Pirmasis dviratininkų klubas Lietuvoje įsteigtas 1892 metų rugsėjo 21 dieną Vilniuje. Tą dieną Rusijos imperijos Vidaus reikalų ministerijos įgaliojimu patvirtinti Vilniaus dviratininkų draugijos įstatai.

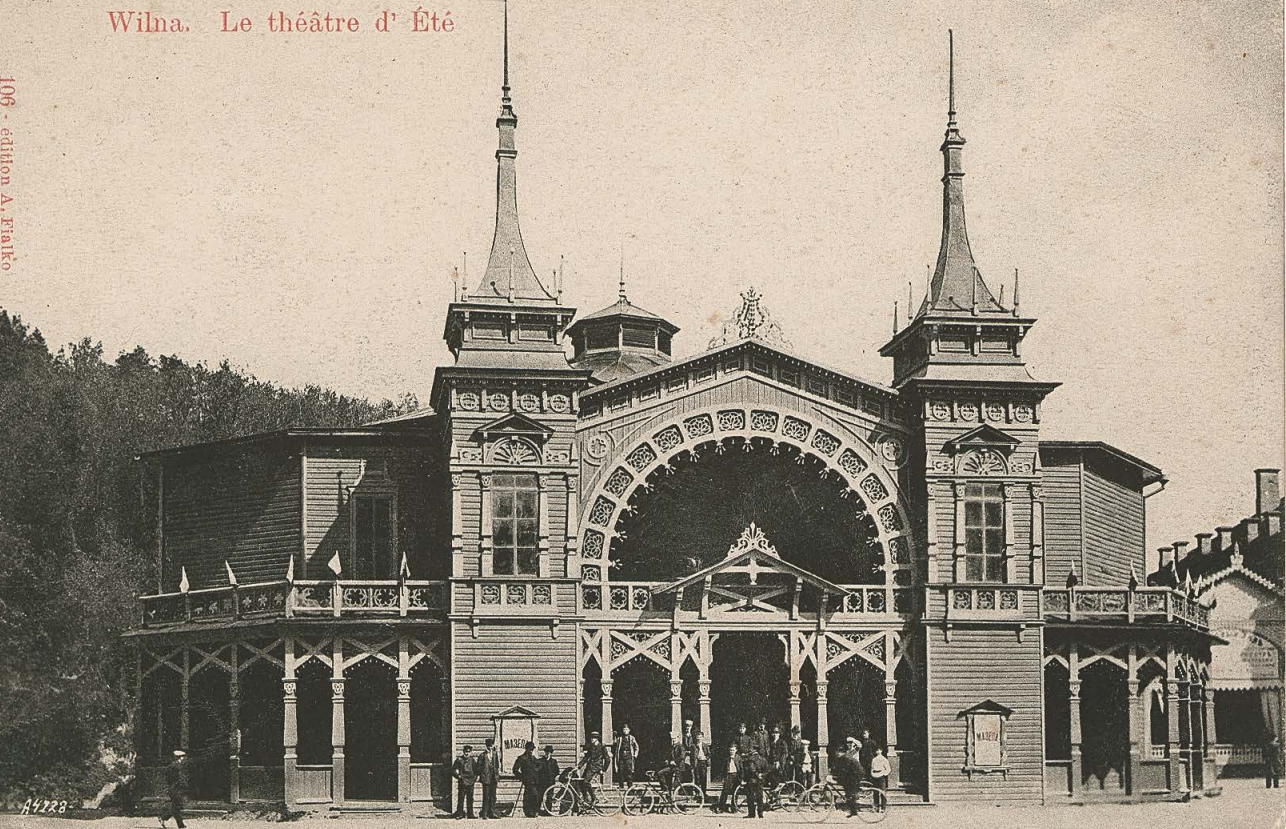
Ši organizacija atstovavo dviratininkų teisėms, derino jas su imperine valdžia, skleidė tiems laikams progresyvias ekologines ir socialines idėjas. Tuo metu Rusijos imperijoje jau veikė apie 20 dviratininkų klubų Maskvoje, Sankt Peterburge, Tbilisyje, Odesoje, Varšuvoje, Lodzėje, Rygoje, Kijeve, Charkove ir kituose imperijos miestuose – Vilnius atsilikti nenorėjo.

Vilniaus dviratininkų draugija telkė dviarčių entuziastus, norėjo važiavimą padaryti patogesnį ir malonesnį, rengti ekskursijas, mėgėjiškas varžybas. Draugija nuomojosi paviljoną Bernardinų sode – čia daugiausia dviratininkai būriudavosi ir leisdavo laiką.

Organizaciją sudarė garbės ir eiliniai nariai. Pastarieji buvo draugijos steigėjai, o garbės nariais tapdavo žinomi visuomenės ir politikos

Vincentas Slendzinskis. Sereikiškių parkas, 1896 m. Lietuvos nacionalinis dailės muziejus.

Vilniaus dviratininkai Bernardinų sode. „Vilniaus vaizdų atvirukai 1897-1915“, 2005 m. Lietuvos nacionalinis muziejus.

Apskritai dviratis XIX amžiuje JAV ir Europoje tapo vienu moterų emancipacijos simbolių.

atstovai, žymią finansinę paramą suteikę vilniečiai. Draugijos garbės nariais yra buvę Pleterių giminės atstovai, grafas Nikolajus Zubovas, Vilniaus gubernatorius Nikolajus Grevenicas. Pagal įstatus draugijos nariais negalėjo būti nepilnamečiai, mokslo įstaigų auklėtiniai, moterys, junkeriai, teisti asmenys ir profesionalūs dviratininkai. Naujai priimamas narys privalėjo būti rekomenduotas jau esančių dviejų draugijos narių, artimiausiam draugijos susirinkime balsų dauguma

būdavo sprendžiama, ar asmuo priimamas į draugiją. Priimtas narys gaudavo įstatų egzempliorių, pažymėjimą, kuriuo galėjo patekti į Bernardinų sodo paviljoną, mokėjo metinį mokestį (garbės nariai buvo atleisti nuo šio mokesčio), turėjo laikytis miesto policijos leidžiamų taisyklių, važinėdamasis mieste segėti skiriamąjį draugijos ženklą ant viršutinio rūbo.

Įkurtai draugijai vadovavo gydytojas Robertas Strausas, nariais buvo Tiškevičių, Kosakovskių, Dembinskių šeimų nariai ir eiliniai vilniečiai. Beje, nors draugijos įstatai draudė moterims būti jos narėmis, 1895 metais buvo priskaičiuota 16 moterų dviratininkių, dalyvaujančių iškylose dviračiais, kai kurios iš jų turėjo savo dviračius. To meto Vilniaus nuotraukose, atvirukuose matome ne vieną ratuotą moterį. Apskritai dviratis XIX amžiuje JAV ir Europoje tapo vienu moterų eman-

cipacijos simbolių – važiuodamos juo ilgas suknelės pakeisdavo patogesnėmis kelnėmis, ši transporto priemonė leido ištrūkti iš namų ūkio ir ruošos aplinkos. Nors draugijos narėmis moterys negalėjo būti, dviratininkų veikloje tikrai dalyvavo.

1895 metais draugijoje buvo 75 eiliniai nariai, lygiai po metų dviratininkų gretos organizacijoje išaugo dvigubai – iki 153. Įkūrus draugiją išsigrynino dvi pagrindinės veiklos – taisyklių eisme derinimas su valdžios institucijomis ir ekskursijų po Vilniaus apylinkes organizavimas. Pastarosios kiekvienais metais sulaukdavo vis daugiau dalyvių. Draugijos devizas buvo populiarinti aktyvų pažintinį laisvalaikį, integruoti naująją transporto priemonę į visuomenę, kad būtų išvengta avaringų situacijų eisme ir nesusipratimų gyvenime, nes žmonės tuomet tiesiog nežinojo, kas tas dviratis ir su kuo jis valgo. Anuomet Vilniaus dviratininkai rinkosi dviračių gerbėjams ir šiandien gerai žinomus iškylų maršrutus: vykdavo į Žvėryną, Verkius, Trinapolį, Kareivines (Šiaurės miestelį), Nemenčinę, Vilkpėdę, Nemėžį, Burbiškes, Pilaiteį, važinėdasi Vilniaus gatvėmis.

Vilniaus dviratininkai, norintys daugiau pasportuoti ir pamatyti apylinkes, rinkosi šiuos maršrutus: Vilnius–Kena–Vilnius (60 varstų. 1 varstas = 1066,8 metro), Vilnius–Šalčininkai–Vilnius (98 varstai), Vilnius–Nemenčinė–Vilnius (45 varstai), Vilnius–Nemenčinė–Bratoniškės–Riešė–Verkių–Vilnius (52 varstai), Valkininkai–Daugai–Alytus–Punia–Birštonas–Prienai–Kaunas (116), Vilnius–Trakai–Vilnius (60). Keliai daugumoje vietų buvo prastos būklės, duobėti, akmenuoti, vietomis pavaršai ar rudenį net nepervažiuojami, tekdamo dviračius tam tikrose vietose prasinešti. Pirmųjų draugijos išvykų 1894–1895 me-

„Štai, žiūrėkite – velniai važiuoja!“

tais metu kelionėse neišvengta kuriozinių situacijų. Pavyzdžiui, viename kaime moteris atsisakė parduoti dviratininkams pieno, nes buvo įsitikinusi, kad jie nesusimokėję pabėgs. Šalčininkuose žmonės, einantys iš bažnyčios, kalbėjo, kad pravažiavo velniai ant ratų, o grįžtančius draugijos narius puolė neblaivūs vietiniai gyventojai, norėdami nuversti juos nuo dviračių. Dažnai kelionėse sutikti laukuose valstiečiai šaukdavo: „Štai, žiūrėkite – velniai važiuoja!“ XIX amžiaus pabaigoje dviratininkai už Vilniaus ribų buvo tikra egzotika ir retenybė.

Draugijos nariai daugiausiai naudojo angliškais dviračiais „Premier“, „Humber“, „Ormonde“, „Kvadrant“, „Kontinental“, kai kurie turėjo vokiškus „Durkopp“. Rusijos imperijoje dviratis kainavo apie 300 rublių ir dažniausiai buvo importuojamas iš sostinių – Maskvos arba Sankt Peterburgo. Dviratis buvo brangus malonumas.

Nuo 1895 metų Vilniuje jau veikė dviračių trekas! 1895 metų rugsėjo 8 dieną įvyko dviračių treko atidarymas, kuriame dalyvavo Vilniaus gubernatorius N. Grevenicas. Tą dieną įvyko pirmosios lenktynės dviračių treke.

Tačiau ne viskas Vilniaus dviratininkams klostosi taip lengvai. Draugijai teko dirbti lobistinį darbą, atstovauti dviračių entuziastų interesams, veltis į biurokratinės diskusijas su valdžios institucijomis. Pavyzdžiui, 1896 metų rugsėjo 27 dieną draugijos komitetas kreipėsi į Vilniaus gubernatorių norėdamas atkreipti dėmesį, kad dviračių eismas Vilniaus mieste policmeisterio įsakymu

draudžiamas beveik visose gatvėse, išskyrus Aleksandro (dab. Maironio), Botanikos (Barboros Radvilaitės), Neries pakrante ir Antakalnyje, kas tebuvo aplink Bernardinų sodą. Toks sprendimas apsunkino ne tik judėjimą mieste, bet ir pravažiovimą geležinkelio stoties ir užmiesčio sodybų Belmonte ir Markučiuose link. Dokumente pažymima, kad dviračių eismas buvo leidžiamas Varšuvoje ir Rygoje, kur daugelis gatvių nebuvo platesnės nei Vilniaus ir kur yra intensyvesnis arklių traukiamų vežimų judėjimas. Be to, Vilniaus kelių metų patirtis su dviratininkais nesukėlė nepatogumų arklių ekipažams, o retais pasitaikiusiais susidūrimų atvejais nukentėdavo tik patys dviračio vairuotojai. Draugija siūlė suteikti galimybę dviratį naudoti visame mieste, miesto valdybai išleisti važiovimo dviračiais taisykles, už kurių nesilaikymą būtų atimta teisė važinėti dviračiais arba grėstų administracinė atsakomybė. Be to, draugija siūlėsi apmokyti naujus dviratininkus, išduoti jiems pažymėjimus, dviračius registruoti ir suteikti numerius.

Nepaisant draugijos pasiūlymų Vilniaus gubernatoriui, 1897 metais patvirtintose „Privalomose važinėjimo dviračiais Vilniaus mieste taisyklėse“, dviratininkams suvaržymai nė kiek nesumažinti. Jau pirmame straipsnyje išvardytos 10 gatvių (Arklių, Didžioji, Vokiečių, Vilniaus ir kt.) ir 24, tuomet vadinti, skersgatviai (Totorių, Trakų, Šv. Jono, Šv. Igno, Mėsinių, Rūdninkų, Stiklių ir kt.) dabartiniame Senamiestyje, kuriais važiuoti dviračiais uždrausta. Neleista važiuoti šaligatviais, pėsčiųjų alėjomis ir vietomis, nepanašiomis į šaligatvius, bet naudojamomis pėsčiųjų. Važinėti miesto soduose, parkuose leista laikantis atskirai tam patvirtintų miesto valdybos taisyklių.

Norintieji gauti leidimą važinėti po miestą turėjo būti apmokomi prie Vilniaus dviratininkų draugijos paviljono Bernardinų sode, gauti jos išduotą pažymėjimą, su kuriuo galėjo kreiptis į Vilniaus policmeisterį dėl vardinio bilieto ir registracijos numerio, tvirtinamo prie dviračio.

Dviratininkams suteikta teisė važinėti tik ant saugiųjų dviračių („safety bikes“), abiejų lyčių asmenims, kuriems suėję 16 metų ir buvo gerai įgudę valdyti dviratį. Norintieji gauti leidimą važinėti po miestą turėjo būti apmokomi prie Vilniaus dviratininkų draugijos paviljono Bernardinų sode, gauti jos išduotą pažymėjimą, su kuriuo galėjo kreiptis į Vilniaus policmeisterį dėl vardinio bilieto ir registracijos numerio, tvirtinamo prie dviračio. Taisyklėse nurodyta, kad kiekvienas dviratis turėjo turėti stabdžius, skambutį, žibintus priekyje ir gale, kurie sutemus turėjo būti įjungti.

Taisyklėse aptinkama ir specifinių draudimų: mokymosi įstaigų auklėtiniai, nors ir sulaukę 16 metų, negalėjo gauti policmeisterio bilieto be mokymosi įstaigos vadovo sutikimo,

Dviratininkų išvyka į Trakus. „Vilniaus vaizdų atvirukai 1897-1915“, 2005 m. Trakų istorijos muziejus.

dviratininkų greitis negalėjo viršyti vežimams leidžiamo greičio, jiems drausta lenktyniauti ir vilkėti sportine apranga. Vietose, kur tuo metu būdavo daug žmonių ir vežimų, dviratininkas turėjo nultipti nuo dviračio ir vestis jį šalia, baidantis arkliams taip pat nultipti nuo jo ir, esant galimybei, paslėpti dviratį, kol arklys nustos baidytis. Dviratininkų grupės nariai galėjo važiuoti tik vienas paskui kitą ne mažesniu nei vieno sieksnio (*lietuviškasis sieksnis buvo 1,83 m) atstumu.

Valdžios institucijos gaudavo nusiskundimų dviratininkų pusėn. Pavyzdžiui, 1899 metų birželio 8 dieną gubernatorius įsakė miesto valdybai dūmos eilinio posėdžio metu dar kartą peržiūrėti dviratininkų važinėjimo tvarką Vilniuje, nes gyventojai skundėsi dėl saugumo stokos gatvėse. Aikštėse, skveruose, soduose ir kitose vietose, kuriose būna nemaži žmonių susibūrimai, dviratininkai neatsakingai ir neatsargiai manevruodavo ir

keldavo grėsmę žmonių saugumui – teigė besiskundę vilniečiai.

Vis dėlto kasmet augant Vilniaus dviratininkų gretoms, pavyko švelninti taisykles ir XX amžiaus pr. daugelis draudimų jau nebegaliojo arba jie nebepaisyti – kritinė masė buvo tiesiog per didelė. Pirmieji Vilniaus dviratininkai parodė, kad dviračiu galima keliauti įvairiais keliais, greitai susisiekti, sveikai leisti laisvalaikį, rūpintis miesto ekologija. Neveltui viena iš XIX amžiaus pab. Vilniaus dviratininkų draugijos ataskaitų tarsi numanant šviesią dviratininkų ateitį pabaigiama šūkiu: „Tegyvuoja dviratis, tegyvuoja dviratininkai!“ Pridėsiu – tekedena vėjas plaukus!

Šaltiniai:

Vilniaus dviratininkų draugijos dokumentai saugomi Lietuvos valstybės istorijos archyve, F. 938. Ap. 4, B. 2945.

Vilniaus dviratininkų draugijos 1894 ir 1895 m. ataskaitos, Vilniaus universiteto biblioteka.

Nustebimai

Virginijus Kinčinitis

**Virginijus Kinčinitis –
menotyrininkas, fotomenininkas.
Mėgsta fotografuoti miestus, fiksuoti
kontrastų, linijų, spalvų ir formų
žaismę. Kaip pats sako, šie vaizdai yra
jo ilgesio, nerimo ir estetiškos pagavos
projekcijos. Savo nuotraukas skelbia
socialiniuose tinkluose, yra surengęs
parodų.**

Gyvenimas veidrodyje

Man patinka klaidžioti Neapolio gatvelėmis, kuriose tiesiogiai jauti privataus ir viešo gyvenimo samplaikas. Gatvė ir kiemas sudaro vienovę. Per atvirus langus ir duris sklinda kasdienės buities vaizdai ir kvapai. Virš galvos skalbiniai, pasienyje – motoroleriai, ant palangės rikiuojasi vaikų žaislai ir vystantys vazonai.

Dar visai neseniai panašių vaizdų buvo gausu tapybiškose Šnipiškių gatvėse. Dabar tokių reginių mažiau. Vietinę ekosistemą pamažu keičia šiuolaikiška stiklo, metalo ir betono geometrija. Ši kaita – itin dinamiška.

Tad kiekvieną kartą Šnipiškėse gali atrasti naujumu stebinančias erdvės ir tūrių konfigūracijas. Tai labai fotogeniška pereinamojo laikotarpio erdvė.

Norisi jose apsilankyti dažniau ir dienoraščio stiliumi užfiksuoti skirtingų pasaulių persipynimo būdus. Šiame vaizde mažytis medinis namas atspindi stiklo vitrinose. Namelis mažėja ir viskas po truputį pranyksta nenutrūkstamoje veidrodinių debesų slinktyje.

Šnipiškės, 2021 m.

Naujamiestis, 2021 m.

Šokantis namas

Naujamiesčio rajono kieme pasislėpęs trijų aukštų namas keistuolis galėtų būti pretekstas kalbėti apie tai, kodėl nefotografuoju žmonių. Šis pastatas ypač fiziognomiškas.

Jis vienu metu gali būti ir nustebusiu veidu, ir rangia figūra, margo gyvenimo istorija ir žmogiškų kaprizų rinkiniu. Tad kieme besikrapštantis žmogus nebūtinai. Iškalbingų jo veiklos pėdsakų ir taip gausu. Trys aukštai pasakoja skirtingas gyvenimo istorijas,

išoriniai laiptai byloja kaimynų santykių peripetijas, kyšantys balkonėliai primena apie nevaržomos fantazijos įgeidžius.

Tai išskirtinai spalvingas pastatas, savotiškai grakštus, kaip baletos solistės žingsnis. Jo trapi elegancija papildoma danguje išstamptais laidais, po laiptais paslėptomis skalbinių klostėmis.

„Šokantis“ namas oriai gyvena XIX amžiaus ritmu. Nors šalia kylantis naujų įmonių ir loftų kvartalas plečiasi į visas puses, šokėjas ir

toliau grakščiai balansuos ant vienos kojos, stebindamas naujakurių akis.

Dangaus šuo

Fotografuoju tik mobiliuoju telefonu. Tiksliau sakant, tai ne fotografija, o vizualaus galvojimo procesas. Ilgų pasivaikščiojimų metu praktikuoju neskubų detalių skaitymą, mąstymo ir matymo dermę. Tai belaikio, statiško vaizdo estetika. Kartais priverstinė. Juk dėl

telefono optikos ribotumo tinkamai neužfiksuosi judesio ir nepriartinsi vaizdo.

Bet kartais atsitinka nenumatyti dalykai. Pamatęs šaligatviu vedamą šunį-debesį, staiga sveriesi per mašinos langą, skaičiuoji šuns judesius keliomis sekundėmis į priekį, spaudi kadrą ir jau iš anksto žinai, kad ryškią vasaros dieną dangaus debesys ir gauruoto gražulio šuns baltumas sukurs nedalomą nespaltotos klasikinės fotografijos kompoziciją.

Žirmūnai, 2021 m.

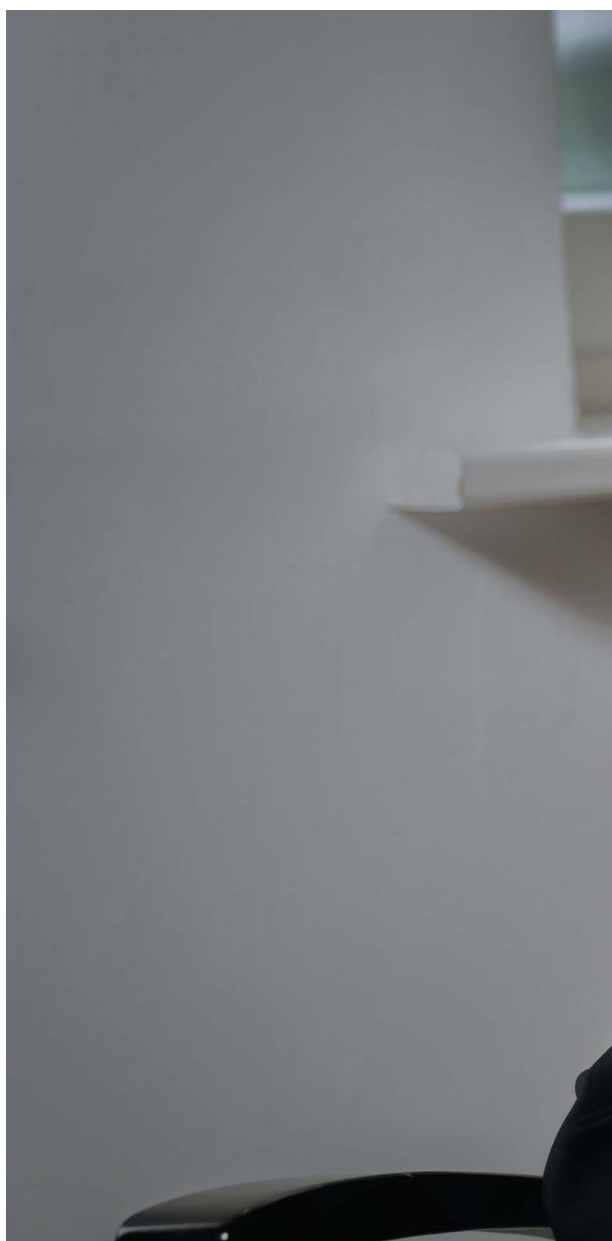
Smėlio dėžėje, arba Vieta atsipainioti

Elena Nikonovaitė-Dumpienė

Vaikų psichologė ir psichoterapeutė, Paramos vaikams centro steigėja ir jo vadovė, VU dėstytoja Aušra Kurienė šiais metais buvo apdovanota už nuopelnus švietimui Šv. Kristoforo statulėle. Šia proga ir pokalbis apie edukaciją viena jautriausių sričių: dėl požiūrio į vaiką, kuris yra žmogus nuo pat pirmo oro gurkšnio. Kita pasakojimo gija veda per Vilnių – buvusias ir esamas vietas, per senamiesčio gatves, palei Vilnelę iki erdvių panoramas dovanojančių Užupio kalnų.

Ką jums reiškia įvertinimas Šv. Kristoforo apdovanojimu? Kokių minčių, jausmų sukėlė?

Nuoširdžiai galiu pasakyti – labai apsidžiaugiau. Dainininkai garsina savo šalį La Scala operos teatre, architektai projektuoja rajonus, kuriuose gyvena daugybė žmonių, o mūsų darbas nėra matomas. Mes sėdime kabinete su smėlio dėže tikrąja šių žodžių prasme. Todėl aš džiaugiuosi ir man yra svarbu, kad mūsų darbas pamatytas ir įvertintas.

Mūsų darbas nėra matomas, – sako Aušra Kurienė. Giedriaus Bagaliūno nuotr.

Manau, švietimas žmogaus gyvenime yra esminis dalykas, ypač vaikų auginime, ugdyme. Viena misijų, kurią esame išsikėlę Paramos vaikams centre ir kas man asmeniškai labai rūpi, kad tėvai gautų žinių apie vaikų auginimą, kad visuomenė matytų vaiką kaip atskirą individą ir pilietį, su savo labai sudėtingu emociniu gyvenimu, kad jį gerbtų. Šia kryptimi ejome organizuodami daugybę programų, socialinių kampanijų, mokymų. Švietimas, išsilavinimas yra ir mano šeimos vertybė. Kai buvau vaikas, galėjau daryti bet ką – tol, kol mokiausi.

Vaikų psichinės gerovės srityje dirbate dešimtmečius, jau vien Paramos vaikams centras veikia 27 metus. Kokius ryškiausius pasiekimus, pokyčius šioje srityje galėtumėte išskirti?

Manau, vienas didžiausių pasiekimų – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriuo uždraustas bet koks smurtas prieš vaikus, įskaitant ir fizines bausmes. Ir asmeniškai jaučiuosi prie to prisidėjusi, ir centras – nudirbome didelį darbą, kad šis įstatymas būtų priimtas, o vėliau – kad žmonės nustotų jo bijoti, nes visuomenėje jis kėlė daug įtampos. Dabar, kad fizinės bausmės būtų norma ar kad kas nors didžiudamasis pasakotų, kad mane mušė ir aš mušiu, šito praktiškai nebėra. Pasikeitė ir pati visuomenė – ji tapo jautresnė, mažiau pakanti smurtui.

Beje, žmonės nustojo bijoti vaikų psichologų ir noriai pas juos lankosi. Tėvai nori, kad vaikai kalbėtų, pažintų save, suprastų savo emocijas ir jausmus ir tai yra didelis pokytis, ypač jei lygintume su ankstesniu auginimu,

Vienas didžiausių pasiekimų – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Giedriaus Bagaliūno nuotr.

kai vaikai buvo mokomi būti žemesni už žolę, tylesni už vandenį.

Pasikeitė ir patys tėvai. Jei nepaisytume kraštutinių, bendras fonas – labai atsakingi, rūpestingi tėvai, kuriems tikrai reikia žinių, kartais – pagalbos, bet norai ir nuostatos yra smarkiai pasikeitusios. Vis dėlto kalbant apie vaikų auklėjimą ar lyginant kartas tarpusavyje, labai svarbu yra ir tai, kokiai visuomenei vaikai yra ruošiami. Nes vienaip buvo auginami, pavyzdžiui, pokario vaikai, kitaip jie buvo ugdomi sovietmečiu, ir jau visai kitaip – dabar.

Tėvai nori, kad vaikai gyventų gerai ir laimingai. Tik klausimas, kur akcentas – gerai ar laimingai?

Labai įdomią temą palietėte. Smalsu, kokiai visuomenei, ateičiai tėvai ruošia savo atžalas dabar?

Šeimose vertybės dar nėra galutinai išsikristalizavusios, tačiau ryški tendencija – daug tėvų mato savo vaikus kaip pasaulio piliečius. Norima, kad jie galėtų gyventi, studijuoti užsienyje, todėl itin rūpinamasi išsilavinimu, vaikai nuo mažens mokomi kalbų. Patriotiškumas – taip pat akcentuojama savybė, tačiau nepaisant to vaikai auginami tarsi ne likti Lietuvoje, o pakelti sparnus ir susikurti geresnį gyvenimą kitur. Tėvai nori, kad vaikai gyventų gerai ir laimingai. Tik klausimas, kur akcentas – gerai ar laimingai? Ar šių dviejų žodžių reikšmė sutampa?

Jei žiūrėtume sociologiniu požiūriu, dabartinis pasaulis reikalauja kūrybiškumo ir susivokimo. Nes išsilavinusiems labai dažnai koją pakiša emocijos, kurios išgaudina, sutrikdo. Man atrodo, jau yra atėjęs supratimas, kad ateities žmogui reikės labai gerai orientuotis ne tik išoriniame pasaulyje, bet ir vidiniame.

Paramos vaikams centras – nevyriausybinė, jos nefinansuojama organizacija. Vadinasi, didelę dalį savo gyvenimo skiriate neatlygintinai veiklai. Kas įkvepia, palaiko tiek metų trunkančią savanorystę? Juk turbūt yra ir lengvesnių kelių?

Tas tiesa. Kartais lengvesnis gyvenimas gundo, bet gal jis būtų ir nuobodesnis? Misija turbūt yra svarbus žodis – ne tik skambus. Man labai padėjo tai, kad mėgstu dëliones – iš chaoso sutverti struktūrą. Nes atlyginimų sudėliojimas kiekvieną mėnesį nevyriausybiniame organizacijoje tikrai primena didelį galvosūkį. Dabar centre turime per 20 žmonių, kurie gauna stabilius atlyginimus, kuo aš labai didžiuojuosi.

Kodėl pasirinkote vaikų psichologiją?

Mano pirma darbovietė buvo psichiatrijos ligoninė, taip pat dirbau teismo ekspertizių srityje, todėl mačiau ne tik ligonius ar ligas, bet ir žmones, kurie buvo padarę negrįžtamų

Ateities žmogui reikės labai gerai orientuotis ne tik išoriniame pasaulyje, bet ir vidiniame.

dalykų. Lukiškių kalėjimas – nevilties jūra, nes tu matai, kaip tie žmonės atėjo į tai, kur yra dabar. Jie padarė kažkokius dalykus, nes taip buvo užauginti. Norėjosi atsidurti kažkur anksčiau nei toje finalinėje stadijoje, tad kilo mintis, kad, jei noriu padaryti įtaką tų žmonių gyvenime, reikia pradėti dirbti anksčiau, su vaikais, su šeimomis.

Pereikime prie vietos, kurioje veikiate, – Vilniaus. Koks su šiuo miestu susijęs vaikystės, jaunystės prisiminimas – brangiausias?

Gimiau Vilniuje, bet mokyklą baigiau Šiauliuose, tad vaikystėje į Vilnių atvažiuodavau tik pas močiutę. Vienas ankstyviausių mano prisiminimų apie Vilnių ar veikiau įspūdžių, kai močiutė mane nusivedė į baletą – žiūrėjome „Gulbių ežerą“. Nuo tada Vilnius man yra susijęs su galėjimu gauti kokybiško kultūrinio patyrimo: muzikos, operos, filmų, parodų... Menas ir jo prieinamumas man yra labai svarbu.

Į Vilnių sugrįžau jau studijuoti universitete. Ir tada visi penktadienio, šeštadienio vakarai būdavo praleidžiami prie teatrų, šaudant bilietus – gal kas turi atliekamų ir gali paroduoti. Nusipirkti bilietų į renginius anuomet nebuvo lengva, bet labai svarbu.

Kokios vietos Vilniuje yra jūsų?

Studentavimo laikais tai buvo prezidentūros kiemelis – tas antras. Anuomet jis buvo labai apleistas – keli suoliukai, parkelis. Eidavome ten skaityti, pagulėti ir tokių vietų tuomet nebuvo daug.

Vis dėlto, jei reikėtų save susieti su konkrečia vieta, tai būtų Užupis. Po studijų įsikūrėme

jame su šeima ir likome iki šiol. Per gyvenimą Užupyje esu permigravusi per tris vienas šalia kito esančius namus – tarsi kokiam Bermudų trikampyje.

Ypatinga, svarbi vieta – Bernardinų kapinės, šalia kurių gyvenu. Ir jau kelerius metus iš eilės pavasarį tas kapines išrinka neįtikėtinas reiškinys – jos visos pasidaro mėlynos (žydi scylės, – *aut. past.*). Tai Bernardinų kapinės ir virš Vileišio mokyklos išskylantis kalnas, kurio dabar jau pusę nukasė ir pristatė namų, yra man labai svarbios vietos. Man patinka tokios erdvios vietos, kur matosi panoramos. Užupis tam yra palankus, jame yra kalnų.

Kai savaitgalį einu pasivaikščioti į centrą, senamiesčio gatvėmis, pro katedrą, man gražiausias vaizdas – miestas, kuris yra pilnas žmonių, su vaikais.

O koks vaizdas mieste – gražiausias?

Kai savaitgalį einu pasivaikščioti į centrą, senamiesčio gatvėmis, pro katedrą, man gražiausias vaizdas – miestas, kuris yra pilnas žmonių, su vaikais. Ir jie visi gyvena kažkokį džiaugsmingą gyvenimą – valgo ledus, spokso į vitrinas ar tiesiog vaikšto. Ir nieko gražiau nėra. Vilnius yra tikras miestelėnų miestas.

„Jei reikėtų save susieti su konkrečia vieta, tai būtų Užupis“. Jūratės Mackevičiūtės nuotr.

Šv. Kristoforo statulėlė už nuopelnus švietimui. Giedriaus Bagaliūno nuotr.

**Man pačiai Vilnius
yra vieta, kurioje
visada galima
atsipainioti,
jei vertybiškai
gyvenime
susipainioji.**

**Dabar ir mokyti galėsime tiesiog mieste.
Kaip vertinate mokyklos po atviru dan-
gumi idėją, kuri neseniai buvo pristatyta
Niujorke, pasauliniame merų iššūkyje, ir
tapo viena iš laimėtojų?**

Manau, tai yra laiku įvykęs pagalvojimas apie realybę: vaikai uždaryti, jie negali mokytis tik ekranuose, jiems reikia kitokių formų, tai vienas iš būdų – per veiksmą, per ėjimą, kai ir miestą pažinsi, ir vienas kitą, ir dar ko nors išmoksi. Idėja labai gera ir tikiuosi, kad mums visiems pavyks ją įgyvendinti.

Koks metų laikas Vilniui tinka labiausiai?

Vieno sezono neišskirsiu, bet man labai patinka, kad turime keturis metų laikus – patinka įvairovė. Žiemą Bernardinų sode stovinti, sustingusi vaikiška karuselė – man tai yra vienas gražiausių vaizdų, ir dar tada, kai yra daug sniego, gurgždėjimo... Bernardinų sodas man labai gražus. O vasarą man patinka senamiestis. Ypač anksti ryte, kai jis tuščias, eini Pilies gatve ir beveik nėra žmonių. Ir tada kaip kokioje scenoje, kaip teatre, kai atsidaro uždanga ir pradeda rinktis žmonės, į gatvę išnešami staliukai, staiga prasideda gyvenimas. Pavasarį ir šiaip viskas gražu, bet kai pradeda almti Vilnelė, galima

prisižiūrėti ir visokių paukščių. Vilnius – labai gražus miestas.

**Ką žmoguje koduoja Vilnius su savo isto-
rija, sutelktomis žiniomis, čia gyvenusiais
ir tebegyvenančiais žmonėmis? Ką duoda
priklausymas šiam miestui?**

Atsakysiu per asmeninę patirtį. Mano sūnus vardu Gediminas. Ir kartą iš Maskvos buvo atvažiavę draugų, su kuriais išėjome pasi-vaikščioti. Einame pro Gedimino kalną, pilį, Gedimino prospektą, ir aš jiems vis sakau, kur mes, gal dar ir legendą apie Gedimino sapną papasakoju. Ir tada tas mūsų draugas, vyresnio amžiaus žmogus, ir sako, žiūrėdamas į mano sūnų: „Bet kaip turėtų būti gera augti mieste, kuriame gali susitapatinti su tiek dalykų.“ Iki šiol atsimenu tą jo pasakymą.

Man pačiai Vilnius yra vieta, kurioje visada galima atsipainioti, jei vertybiškai gyvenime susipainioji. Yra istorija, į kurią galima atsi-remti, yra kultūra, kurios gali atsigerti, ją pa-sisotinti, yra architektūra, kuri rodo įvairovę ir žmogaus kūrybinės galias, yra modernus Vilnius, kur yra skirtingumų dermė, kur gali pasimokyti tolerancijos.

Man labai aišku, kad tai yra mano vieta, mano namai. Kai sukiyla koks nerimas ir nori-si bėgti, savo pačios viduje išgirstu, bet taigi čia yra mano vieta ir kur aš labai nubėgsiu?

Man patinka, kad mano vaikams, anūkams patinka gyventi Vilniuje, įsisavinti ir tyrinėti jį, pradedant kapinėmis ir baigiant akropoliais. Vilnius leidžia tau vertybiškai pasimatuoti. Kaip koks džiazas, kai garsai kažkur painio-jasi, pasiklysta, ir vis tiek galiausiai išseina melodija, su kuria gali toliau būti.

Stoties rajono stotelė

Kotryna Zylė

Vis dar negaliu patikėti, kad įkalbėjau jus visas susitikti! Tikiuosi, ir skaitytojams bus įdomu. Nuo kokios gatvės ar vietos norėtumėte pradėti pokalbį?

Kotryna, 17 m.

Tai gal Lapų gatvės?

Kotryna, 35 m.

Aha, ir aš galvoju, kad nuo Lapų.

Gerai. Lapų gatvė. Kuo ji jums ypatinga?

Kotryna, 17 m.

Apie tą Lapų gatvę gal net nebuvau girdėjusi, kol čia neapsigyveno mano sesė. Dabar ji kartais leidžia pernaktuoti savo naujuose namuose. Tada tėvams ramu, galiu su draugais trintis senamiestyje iki vėlumos ir grįžti pėsčiomis pas ją. Kokie nerealūs tie sesės namai! Mes šiaip iš Žirmūnų dvylikaaukščio, niekada negalvojau, kad ji gyvens senoviniame bute tokiomis aukštomis lubomis. Už lango visas senamiestis, bažnyčių bokštai, dieną varpai skamba. Nerealu! O kaimynai – irgi visokie menininkai. Arba kokie keisti senukai. Vis tiek savaip įdomūs. Noriu ir aš tokių namų! Kada nors (*šypteli*).

Kotryna, 29 m.

Gal ir graži ta gatvelė, bet klaikiai nepatogi. Per grindinį neįmanoma stumti vežimo. Ir dar šaligatvis siaurutis, nei ten, nei ten neišeina. Paskui į ketvirtą aukštą užsitempti vaiką! Pavargstu vien nuo minties apieėjimą į svečius pas sesę (*juokiasi*).

Kotryna, 33 m.

Tai čia turbūt pirmoji gatvė, nuo kurios prasidėjo mano meilė Stoties rajonui. Kai dabar, štai, rašiau romaną paaugliams, sesės bute apgyvendinau savo pagrindinę veikėją.

Su visais seneliais, tėvais, proseneliais. Galės paskui skaitytojai ieškoti, kas ten kur (*šypsosi*). Rašiau ir mačiau Lapų gatvės perėjimus, vidinį kiemą. Dar užsiminiau, kad ją galima nusileisti iki miesto vartų. Tai čia turėjau omenyje Aušros vartus, bet šiaip kitur tų tikrų pavadinimų vengiau.

Judėkime toliau – Geležinkelio gatvė. Kas gero ten?

Kotryna, 30 m.

Yra tokia epinė „Keulė rūkė“ *burgerinė*!

Kablys karantine. Kotrynos Zylės nuotr.

(veikusi 2015–2018 m. – *aut. past.*). Nors gal čia nebe visai Geležinkelio gatvė, nes pasukus į Pylimo, bet beveik kampas. Žodžiu, rajonas tas pats. Ten ant sienos garsusis Putino ir Trumpo bučinyš užklijuotas (2016 m. M. Bonanu sukurto piešinio nuotraukos apskriejo viso pasaulio žiniasklaidą: „The Washington Post“, CNN, „NBS NEWS“ ir kt. – *aut. past.*). Labai *faina* vieta. Toj *burgerinėj tūšas*, visad pilna žmonių, o lankytojus su kūdikiais aptarnauja be eilės! Taip nustebino, kai atėjome trise pirmą kart – toks tatuiruotas šefas mus pakvietė apeiti laukiančius žmones. Nieks nepyko.

Kotryna, 33 m.

Kliudei skaudžią vietą! Vieną tokį parduodamą butą ten buvome nusižiūrėję. Aukštomis lubomis, griūvantis, bet apsitarėme, kad nieko, suremontuosime. Derėjomės, viską sutarėme, jau mačiau, kaip gyvensime –

Halė čia pat, nusileidus Pylimo g... Ir tada šeimininkė atsisakė parduoti! Agentas sakė, taip dažnai būna. Išsigąsta senoliai visą gyvenimą turėtus namus paleisti ir niekaip jų nebeperkalbėsi.

Šmirinėjau dar ilgai su vaikais aplinkui. Net susipažinau su namo pirmininke, palikau jai savo numerį, kad, jei tik kas, tiesiai skambintų (*juokiasi*). Stoties apylinkių dar kai kurie žmonės prisibijo, čia kainos ne tokios aukštos kaip senamiestyje. O mes nebijome, žinome, kad viskas tik gerėja, tvarkosi. Baisiai gaila to prarasto buto!

Kotryna, 17 m.

Nežinau, nelabai ten vaikštau, baisu truputį. Jei pas sesę, minu dviračiu iš senamiesčio, pro Aušros vartus ir tiesiai.

Lapų gatvėje gyvena kūrinio herojai. Kotrynos Žylės nuotr.

Šopeno, Kauno gatvės, „Kablys“. Užsukate?

Kotryna, 23 m.

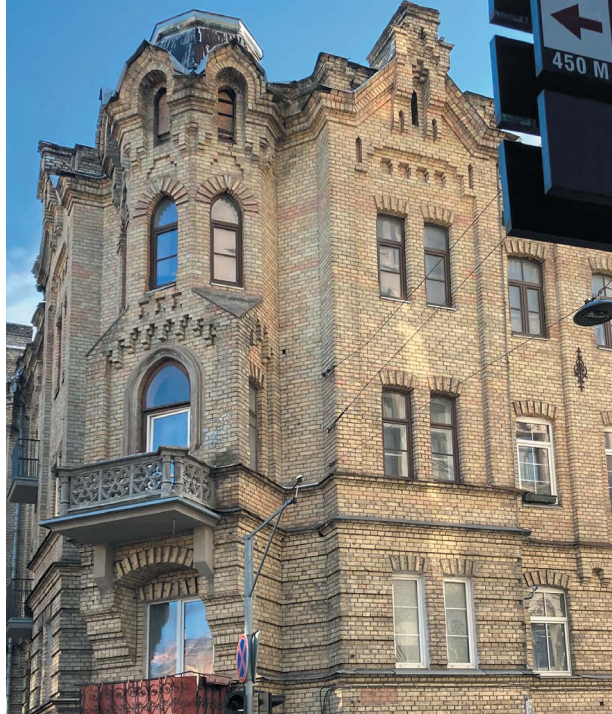
Mes dabar planuojame vestuves. (Sveikinu! – *aut. past.*). Žiūriu aš į tą apleistą „Kablį“, man jis toks gražus! Neįsivaizduoju, kam priklauso ar kada nors jį renovuos (2000 m. uždarytas „Kablys“ duris ir vėl atvėrė 2011 m. – *aut. past.*). Dabar turbūt gūdūs griuvėsiai viduj. Taip norėčiau jame vestuves daryti! Tik jau per mažai laiko išsiaiškinti ką nors, o dar žada -30 šalčio (*juokiasi*). Bet bent fotografuosi-mės tikrai prie jo. Šalia juk gyvename! (Kotryna gyvena Aguonų g. – *aut. past.*)

Kotryna, 30 m.

Šopeno gatvėje draugas nusipirko butą, dabar remontuoja, kartais užename. Su tokiu bokšteliu, kampinis. Jo draugė juokėsi, kad galėtų pro bokšto langą nuleisti kasą iki žemės praeinantiems riteriams. Kaip pilaitė iš pasakos. O dėl Kauno g., irgi sykį su vyru įlindome į vieno namo laiptinę praeidami. Ten radome tokį senovinį liftą, kurio metalinės durys sukonstruotos taip, kad pats turi uždaryti. Aš tokį tik Milane gyvendama buvau mačiusi, o čia po nosim! Nerealų, kokie grožiai čia slepiasi. (1911 m. Kauno g. 2 / Šv. Stepono g. 21 pastatytas namas yra vienas iš dviejų seniausias lifto šachtas turinčių namų Vilniuje – *aut. past.*)

Kotryna, 32 m.

„Kablys“ – taigi mano kiemas. Į jo barą-užkandinę pabėgu nuo šeimos, kartais su *kompu* knygą rašyti. Ten man taip gražu! Dera puošnūs lipdiniai, augalų džiuگلės, sietynai ir pramoninės lempos. *Faina*, kad pusiau suremontuota, pusiau matosi griuvėsiai. Pilna vietos!

Namas kaip iš pasakos Šopeno gatvėje.

Kotrynos Žylės nuotr.

Paskui einu kitą dieną pro šalį su vaiku, būna, kad susinervinusi tempiu namo, vėluojame pietų miego ar panašiai ir užuodžiu „Kablo“ salės kvapą. Mane iškart mintys nukelia į tas „mano“ valandas, kai tik su savimi sėdžiu pustuščiame bare darbo dienos vakarą ir rašau. Toks mano dvigubas gyvenimas (*juokiasi*).

Kotryna, 16 m.

Tai „Green'ai“ ten „Kablo“ kitoje pusėje rūsyje yra (pagrindinis „GreenClub“ klubas, 1996 m. įkurtas grupės „Dr. Green“, veikęs iki 2006 m. Po dvejų metų čia įsikūrė erdvė „XI20“, geriau žinoma „Supuvusios skylės“ vardu, tebeveikianti iki šiol – *aut. past.*). Daugiau, man rodos, viskas apleista. Tik tas pankų rūsys. Ten jie ir repetuoja, ir koncertų būna. Nedaug esu buvusi, gal kokį sykį užsukusi, nes daugiau Sereikiškėse (2013 m. Sereikiškių parkas pervardintas Bernardinų sodu – *aut. past.*) būname, iki to klubo nenueiname. Bet *fainai*, vien neformalai renkasi ten, gal tik vyresni už mus.

Nauji namai Sodų gatvėje. Lauros Vansevičienės nuotr.

Aguonų g., pirmasis „savas“ adresas. Papasakokite!

Kotryna, 22 m.

Žinok, kai pirmąkart įžengėme į savo bendrabučio laiptinę (Aguonų g. 19 – 1970 m. pastatytas Komunalinio ūkio projektavimo instituto darbuotojams skirtas bendrabutis – *aut. past.*), aš Vyteniui įsikibau į ranką, taip man baisiai visos aprašinės sienos atrodė. Bet tik spėjome įsikelti ir jau laiptinę suremontavo, perdažė. Mes nusprendėme taip – koks skirtumas, koks tas butas, jame tik nakvosime. Svarbu, kad būtų tualetas, virtuvė mūsų, su niekuo dalytis nereikėtų.

O šiaip mums svarbiausia, kad iš čia – visur pėsčiomis. Ir į darbą, ir į paskaitas galime nueiti pėsčiomis. (Kotryna studijuoja Vilniaus dailės akademijoje, jos vaikinai – Vilniaus Gedimino technikos universiteto Architektūros fakultete – *aut. past.*) Ko dar norėti? Nuoma – du šimtai litų. Tai čia svajonių kaina.

Negana to, labai gerai, kad šalia įrengė J. Ivanauskaitės parkelį. Visai kitas reikalas. Net benamiai prie Katino pasitempia, tvarkingiau būna. (Rašytojos J. Ivanauskaitės skveras Aguonų gatvėje atidarytas 2008 m., po metų jame pastatyta Katino skulptūra – *aut. past.*) Šalia kaimynės susėda pasišnekėti. Ir dar mamos su vežimais.

Kotryna, 31 m.

Aš tai tiesiog negaliu patikėti, kiek laiko čia pragyvenome. Atsikraustėme kaip studentai, „laikiniai“. *Blemba*, du vaikai gimė! Dabar visa „svetainė“, tas kambarys, kuriame draugams vakarėlius rengdavome, – mūsų keturių lovų katamaranas. Niekas daugiau nebetelpa.

Kotryna, 35 m.

Jautri tema. Išsikraustome iš pirmųjų namų. Vaikams taip sunku! Čia gimę, kiekvieną linoleumo skylę atmintinai žino ir nesvarbu, kas ten kaip atrodo, kiek vietos mažai, niekas nesvarbu.

Ir šiaip toks kontrastas – apžiūrinėjame namus toje pačioje Aguonų gatvėje, naujus, prabangius, svarstome, ką įkandame, ką rinktis. Nors kaimynai, adresas beveik toks pats, aplinka – lyg iš kitos planetos. Mūsų bendrabutyje, pavyzdžiui, yra butų, kurie tebesinaudoja bendra virtuve! Kontrastų gatvė. Kyla nauji namai, bet stovi ir senieji, margais išbyrėjusiais balkonais. Prisirišau ir aš per tuos 12 metų. Netyčia.

Tegul mūsų paskutinė stotelė būna pati stotis. Ir traukinių, ir autobusų. Ir dar Sodų gatvės gabaliukas šalia.

Kotryna, 17 m.

Šiaip neatsimenu, kada pastarąjį kartą kur nors važiauvau autobusu arba traukiniu. Dauguma draugų jau turi teises, visada atsiran-da, kas paveža, kai kur nors varom. Nelabai turiu ką čia papasakoti.

Kotryna, 31 m.

Mano vaikai pametę galvą dėl traukinių! Su seneliu į geležinkelio stotį kaip į didžiausią nuotykį eina. Nusiperka bilietus iki oro uosto. Važiuoja gal kokias septynias minutes iki jo. Ir net neišlipa pavaikščioti, senelis tingi (*juokiasi*). Jiems šventė – pati kelionė. Pasėdi traukinyje, palaukia, kol žmonės su lagaminais sulips, tada su visais važiuoja atgal iki stoties. Išlipa ir pareina namo. Ir aš esu važiavusi kartu. Tikrai nuotykis!

Kotryna, 33 m.

Aš labai daug po Lietuvos mokyklas pradėjau keliauti. Vis pakviečia surengti knygų pristatymą, pakalbėti. Šiaip turiu automobilio teises, bet specialiai stengiuosi tik autobusu arba traukiniu važiuoti, tada visą kelionę galiu rašyti. Ramiausios valandos važiuojant

be vaikų, tik taip ir galiu naujas knygas kurti! (*Juokiasi.*)

Kotryna, 35 m.

Aha, tai aš čia ta, kuriai mieliausias šitas klausimas. Taip, Sodų gatvė man dabar – pirmieji savi namai. Per tiek metų gyvenimo įsimylėjome šitą miesto vietą. Po visų paieškų, nesėkmių, užsitęsusio laikinumo nusipirkome butą! Aukštomis lubomis, senovinį, visai kaip sesės (*juokiasi*). Remontuojamės. Nors vaikai, jaučiu, mieliau sugrįžtų į senąjį Aguonų urvelį. Gal dar įprast? Pro balkoną matosi Geležinkelio stoties fasadas. Ir Čeburekų kioskeliai po nosimi. Dar juokinga – Autobusų stotis taip arti namo, kad, sakiau, į susitikimus su skaitytojais važinėsiu iššokdama iš balkono tiesiai į autobusą. Susidraugausiu su vairuotojais, susimirksėsiu ir šokinėsiu. Štai taip dabar gyvensime!

Šio interviu pašnekovės yra vienas ir tas pats žmogus – rašytoja, iliustratorė, dizainerė Kotryna Zylė. Stoties apylinkėse ji sukiojasi jau beveik 20 metų. Metų tėkmėje keitėsi ir Kotryna, ir miestas, bet meilė Stoties rajonui tik stiprėjo.

Pašnekovių laiko stotelės:

Kotryna, 16 m. – 2002 m.,
Kotryna, 17 m. – 2003 m.,
Kotryna, 22 m. – 2008 m.,
Kotryna, 23 m. – 2009 m.,
Kotryna, 29 m. – 2015 m.,
Kotryna, 30 m. – 2016 m.,
Kotryna, 31 m. – 2017 m.,
Kotryna, 32 m. – 2018 m.,
Kotryna, 33 m. – 2019 m.,
Kotryna, 35 m. – 2022 m.

„Vilnius: 700 metų jaunas“

Sausio 25 d. šviesos apsuptyje Vilnius atšventė 699-ąjį gimtadienį, kuris atvėrė duris laukti 700-ojo jubiliejaus. Šis jubiliejus bus ypatingas – kupinas daugybės iniciatyvų, renginių ir staigmenų miestiečiams ir miesto svečiams. Per visą savo istoriją Vilnius ne kartą įrodė, kad yra veržlus ir energijos nestokojantis miestas, todėl jubiliejų pasitikti kviečia su šūkiu „Vilnius: 700 metų jaunas“.

„Nors Vilniui – 700 metų, jis yra veržlumo, smalsumo, kūrybos, ryžto, aistros įsikūnijimas. Ir išore, ir ypač dėl čia gyvenančių bei kuriančių įvairaus amžiaus jaunatviškų žmonių Vilnius yra 700 metų jaunumo miestas. Tai, ką užprogramavo Gediminas savo laišku, tikiu, mes, visi vilniečiai, ir toliau realizuosime su kaupu“, – sako Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius.

VILNIUS: 700 METŲ JAUNAS

700
Vilnius 700

Gediminas. Aistė Paparytė-Sidlauskienė.

WWW.700VILNIUS.LT

VILNIUS: 700 METŲ JAUNAS

Vilnius 700

Miestas skamba. Artur Širin-Etoja.

WWW.700VILNIUS.LT

Vilnius yra jaunas, nes jaunystė nepriklauso nuo amžiaus. Tai – pasirinkimas būti drąšiam ir smalsiam pačia giliausia šitų žodžių prasme.

Artėjančiam miesto gimtadieniui intensyviai ruošiamasi nuo 2021 metų, kuriama daugialypė programa, kuri apima įvairias profesionalaus meno ir populiarios kultūros, švietimo ir kitų sričių iniciatyvas. Bus daug kino, kurio kūrėjais galės tapti patys vilniečiai, muzikos, performansų, aktyvios veiklos. 700-ojo gimtadienio programos renginiai jau prasidėjo, o jų kulminacija numatyta sulaukus 2023-ųjų.

„Go Vilnius“ vadovė Inga Romanovskienė sako, kad pagrindinė miesto žinutė pratėsia kryptį pristatyti sostinę kaip veržlų, atvirą, nebijantį eksperimentuoti ir laužyti nusistovėjusių tradicijų miestą. „Jaunas – tai jausmas ir būseną, kuria alsuoja Vilnius“, – sako I. Romanovskienė.

Vilniaus šūkį lydės trys jaunų kūrėjų sukurti darbai. Kiekvienas iš jų skirtingas, tačiau nepaneigiamai jaunatviškas, atspindintis jų kūrėjų santykį su savo miestu.

Iliustratorė Aistė Papartytė-Šidlauskienė, sukūrusi darbą „Gediminas“, jaunystės formulę įvardija kaip neblėstantį smalsumą ir galimybę rinktis: „Žengi žingsnį – esi senamiestyje, antrą – rajone, trečią – miške. Vilnius yra žalias kompaktiškas miestas su visais didmiesčio

privalumais ir įvairiais žmonėmis. Tai mane kasdieną džiugina. Vilnius yra jaunas, nes jaunystė nepriklauso nuo amžiaus. Tai – pasirinkimas būti drąšiam ir smalsiam pačia giliausia šitų žodžių prasme.“ Jubiliejaus šūkis nukreipė pasirinkti ir linksma vizualo tematiką. Savo darbe Aistė siekė perteikti komiško elementus per kultūrinio ir istorinio miesto palikimo prizmę. „Iliustracijoje derinau seną – tai Gedimino pilies bokštas, Gediminaičių stulpai, Šv. Onos bažnyčia – su nauja – bokštas kaip hipsteris, geriantis kavą iš daugkartinio puoduko.“

Vilniuje užaugęs tapytojas Artur Širin-Ettoja sakosi jau trisdešimt metų trinantis miestą savo batų padais ir dviračio padangomis. Jam Vilnius pirmiausia rodosi kaip atviras miestas: „Vilniuje galiu laisvai kurti. Ar tai būtų gatvės menas, ar tapyba parke, jaučiu čia gyvenančių žmonių palaikymą, ir tai man svarbiausia. Manęs nė kiek nestebina mintis apie jauną Vilnių. Juk gali būti senas kūnu, bet likti jaunas protu ir širdimi. Kosmopolitiškumas, gebėjimas bet kuriame amžiuje siekti tikslų ir svajonių – štai kas yra jaunystė.“

Kosmopolitiškumas, gebėjimas bet kuriame amžiuje siekti tikslų ir svajonių – štai kas yra jaunystė.

Savo darbui „Miestas skamba“ kaip pagrindinį kompozicijos elementą jis pasirinko televizijos bokštą. „Viską, kas aplink jį, įkvėpė kelionės po pasaulį. Šitaip piešinyje atsirado

vokiško bauhauso, ispanų kubizmo, rusų futurizmo elementų. Kurdamas galvojau apie dabartį: pasaulines gatvės madas ir net sporto kultūrą. Piešinį palikau atvirą, tarytum nebaigtą – šitaip pabrėžiau Vilniaus laisvę, jaunystę ir atvirumą naujovėms.“

Man jaunystė asocijuojasi su saviraiška ir vėjavaikiškumu – būtent toks ir yra mūsų miestas.

Iliustratorius Marius Žvirblis įkvėpimo savo kūriniai „Vilniaus Šufiti“ taip pat sėmėsi iš kelionių po pasaulį. „Klajodamas po pasaulį suvokiau vieną dalyką: visur esu tik svečias, o Vilnius yra tikrieji mano namai, ten galiu iki galo būti savimi. Man jaunystė asocijuojasi su saviraiška ir vėjavaikiškumu – būtent toks ir yra mūsų miestas.“ Šufiti – tai pastaruoju metu paplitęs reiškinys pakabinti batus ant medžio. Šis momentas vaizduojamas ir

Mariaus kūrinyje. Pasak jo, senais pavojingais laikais Čikagos gaujos valdomus kvartalus žymėdavo ant telefono laidų taip pat pakabinamos batus. „Kai galvojau, kas Vilniuje man asocijuojasi su jaunyste, pirmiausia į galvą šovė Baltasis tiltas. Ta vieta dabar priklauso Vilniaus jaunajai kartai, apsiginklavusiai riedlentėmis ir riedučiais. Jie kaip gauja zuja aplink, tarytum įtvirtindami savo teritoriją ir garsiai rėkdami, kad yra jauni“, – aiškina kūrėjas.

Jauname mieste esi jaunas. Smalsus ir atviras, aktyvus ir neabejingas. Kalbantis ir diskutuojantis. Ieškantis. Ir visi keliai veda, jei tik nori eiti.

Daugiau

www.700vilnius.lt

VILNIUS: 700 METŲ JAUNAS

Vilnius 700

Vilniaus šifrai. Marius Žvirblis.

WWW.700VILNIUS.LT

Arčiau gamtos – skaniau

Gabija Stašinskaitė

Turbūt niekas nepaneigs, kad bet koks patiekalas tampa skanesnis, kai yra valgomas gamtoje. O jeigu tai daroma po gero, porą valandų trukusio žygiavimo miške ar pasivažinėjimo dviračiu, vargu ar mėgavimasis maistu išvis gali būti kada geresnis. Šylant orams, norisi judėti miškų ir žalumos link, o arčiau gamtos įsikūrę restoranai plačiai atveria savo terasas, kviesdami gamtos apsuptyje palepinti ne tik gomurį, bet ir sielą.

Užslėptas gurmaniškas perlas Dvarčionyse

Dvarčionys – jauki, žalia ir rami Vilniaus miesto dalis, prilygstanti gerai paslėptam deimaničiukui. Šią miesto dalį atrado dvi gurmaniškiems nuotykiams nusiteikusios draugės, gero vyno mėgėjos – Sraigė ir Varlė. Legendinė istorija apie jų draugystę įkvėpė anksčiau Halės turgavietėje egzistavusio bistro „Sraigė, Vynas ir Varlė“ įsikūrimą. Tai buvo restoranėlis ir delikatesų parduotuvė su išskirtinai prancūziška atmosfera ir tokiu pat meniu – keptos sraigės ir varlių šlaunelės, be abejonės, užkandinėje buvo vienos populiariausių. Vienai iš draugių atvykus į Dvarčionis kilo klausimas, kodėl tokioje jaukioje, žalioje ir ramioje miesto dalyje nėra jaukios, žalios ir ramios vietos, kurioje būtų galima skaniai pavalgyti bei pasėdėti su taure gėrimo geroje kompanijoje? Šis klausimas davė pradžią restorano „Greita Sraigė“ įsikūrimui.

Pastaba: Tuomet, kai rengėme šį žurnalo tekstą, restoranas „Sraigė, Vynas ir Varlė“ dar buvo atviras lankytojams ir entuziastingai laukė pavasario, deja, kovo 14 d. paskelbė užsidarantis visam laikui. Telioka šis tekstas – kaip gardus prisiminimas.

Kai lyja ir tampi lēta sraige. Karolinos Kandrotēs nuotr.

Čia pasitiks ne tiks
gardūs patiekalai,
bet ir gamta, o
didelėje pievoje po
pušynais šiltuoju
metų sezonu plačiai
išskleidžiami ne tik
stalai, bet ir ramybė.

2018 metų gegužės pabaigoje įsikūrusio restorano pavadinimas „Greita Sraigė“ tęsė bistro istoriją, bet taip pat siekė atspindėti restorano filosofiją. Ji netoliese dirbančiuosius dienomis kviečia greitą pietų, na, o vakarais ir savaitgaliais siūlo virsti tikra Sraigė – ilgam prisėsti prie stalo ir kalbėtis, po kąsnelį ragaujant dar neatrastų Viduržemio jūros regionų patiekalų. Kitaip tariant, restorane laukia greitai pietūs ir lėtos vakarienės.

Kaip ir anksčiau gyvavusioje užkandinėje, taip ir restorane, sraigių ir varlių tikrai galima paragauti. Pirmosios įdomios visiems ir visada, na, o antrųjų ryžtasi paragauti ne kiekvienas. Kaip restorano atstovai teigia, čia apsilankiusieji niekaip neatsivalgo midijų įvairiausiuose padažuose bei jaučio žandų su balzaminiam actu karamelizuotais svogūnėliais. „Jei tik pabandome juos išimti iš meniu, sulaukiame krūvos siaubo kupinų klausimų, ar nebeturėsime? – teigia restorano atstovė Monika Variakojienė.

Nors „Greitos Sraigės“ įsikūrimo pradžioje ir buvo bijota, kad restoranas dėl savo nuo centro nutolusios lokacijos nesulauks daug lankytojų, jau pirmosios dienos pribloškė restorano komandą – didžiuliu srautu pažindintis ėjo dvarčioniškiai, o vėliau garsas apie restoraną pasklido ir plačiau. „Daug kas, išgirdęs pavadinimą, galvoja, kad tai labai toli („kažkur už Grigiškių“, cituojant ne vieną klientą), nors realybėje tai tik kelios minutės automobilio nuo Antakalnio, o žinant per miškus vinguriuojančius keliukus ir Senamiestį pasieksi per 15 minučių“, – pasakoja Monika.

Kaip jau supratote, atvykus į „Greitą Sraigę“ čia pasitiks ne tiks gardūs patiekalai, bet ir gamta, o didelėje pievoje po pušynais šiltuoju metų sezonu plačiai išskleidžiami ne tik stalai, bet ir ramybė. Sklinda kalbos, kad pušų kvapo apgaubtas pasisėdėjimas karštomis vasaros dienomis „Greitos Sraigės“ terasoje nukelia netgi į pajūrio kurortą. Rodos, paėjėsi kiek už miško, ir jūra čia pat!

Kur?

Keramikų g. 2

„Fabrikėlio“ užkandė.

Pasakiškas fabrikėlis Valakampiuose

Pasakų gatvė, senų pušų paunksmė, o šalia jos darbuojasi nedidelis fabrikėlis. Argi neskamba magiškai? Ir nors fabriką neretai siejame su tarša ir gausiais dūmų kamuoliais, Valakampiuose įsikūrusios kūrybinės maisto dirbtuvės pavadinimu „Fabrikėlis“ yra visiškai priešingybė. Ekologija, natūralumas, sezoniskumas – tai raktiniai restoranėlio-bistro žodžiai, kurie neabejotinai dera su „Fabrikėlį“ supančia aplinka, kurioje daug medžių ir tarp jų besisūpuojančių hamakų.

„Fabrikėlio“ pradžia tapo maisto išsinešimo idėja, o Valakampiai pasirinkti todėl, kad

būtent šiuose miškuose užaugo vienas iš „Fabrikėlio“ įkūrėjų Povilas Verslovas. Startavęs kaip maisto kioskas, bėgant laikui „Fabrikėlis“ pas juos užsukusiesiems maistą siūlė valgyti už parduotuvės, šalia kurios buvo įsikūręs kioskas. Pastebėję, kad kiemas vis dažniau prisipildo svečių, idėjos iniciatoriai Povilas Verslovas, Ovidijus Orentas ir Eglė Laukytė nusprendė žengti tolesnį žingsnį – pradėti aptarnauti žmones, kurti gausesnį meniu ir kvieisti lankytojus į kiemą skanauti vakarienės. Tad nuo „Fabrikėlio“ kioskelio iki „restoranėlio-bistro“.

Bene svarbiausia restoranėlio koncepcijos dalis – švarus maistas. Šiuo atveju žodis

Kitaip tariant, arčiau gamtos „Fabrikėlyje“ būsite ne tik dėl pušų pavėsio, bet ir maisto, gulinčio jūsų lėkštėje.

„švarus“ reiškia, kad „Fabrikėlyje“ didžioji dalis produktų yra ekologiški (negavę cheminių trąšų, pesticidų ir herbicidų) ir atvežti iš vietinių ūkininkų. Kitaip tariant, arčiau gamtos „Fabrikėlyje“ būsite ne tik dėl pušų pavėsio, bet ir maisto, gulinčio jūsų lėkštėje. Na, o jei nežinosite, ką į tą lėkštę įsidėti, rekomendacijų nusipelnė šamo piršteliai ir bulvių švilpikai.

Darbas su vietine produkcija taip pat reiškia, kad meniu kuriamas pagal produktų sezonškumą, o tai „Fabrikėlio“ virtuvės šefui Ovidijui prilygsta tiek rimtam iššūkiui, tiek postūmiui nuolat nenustoti ieškoti įkvėpimo, naudojant tai, kas auginama būtent gimtojoje šalyje. Ir jei kada manysite, kad iš Lietuvoje vėseniuoju sezonu augančių produktų, tokių kaip burokai, bulvės, morkos, moliūgai ar svogūnai, jau nieko naujo neįmanoma pagaminti – „Fabrikėlio“ komanda jums įrodys, kad klystate.

Kur?

Pasakų g. 9

Ne tik restoranas, bet ir alaus gamykla Pavilnyje

Nors Pavilnių regioninis parkas ir mažiau-sias Lietuvoje, jame apstu pažintinių takų ir galimybių maloniai paklaidžioti gamtoje. Štai Ribiškėse galima atrasti unikaliu kraštovaizdžiu pasižymintį pažintinį taką – 2,5 arba 6 kilometrų atstumo. Keliaudami juo, pamatysite erozines raguvų vėduokles, išsiskiriančias išraiškingu reljefu, o tai reiškia, kad teks nemažai paplušėti, nuolat kylant tai aukštyn, tai žemyn. Gera žinia ta, kad visai netoli Ribiškių tako po aktyvaus pasivaikščiojimo jėgas galėsite atgauti Pavilnių regioninio parko pašonėje įsikūrusiame restorane „Tores Bravoras“.

„Tores Bravoro“ istorija prasidėjo tada, kai du draugai įsigijo didžiulio rąstinio namo griaučius nuostabios gamtos kampelyje – Pavilnyje. Pirminis siekis buvo įsirengti namą ir jame gyventi su savo šeimomis. Vis dėlto šiam planui nebuvo lemta išsipildyti. Kurį laiką namas stovėjo apleistas ir tik apie 2009 metų vasarą, kai visame pasaulyje vis dar siautėjo ekonomikos krizė, pradėta svarstyti, ką daryti su šia nuostabią vietą – pastatą parduoti ar kurti verslą. Kadangi abu draugai jau turėjo ilgametės patirties restoranų versle, ilgai galvoti nereikėjo – buvo nuspręsta kurti verslą ir po ilgų statybų, 2013 metų vasarą, restoranas atvėrė duris savo lankytojams.

Anksčiau Užupio gyventojus džiugino restoranas pavadinimu „Tores“ – būtent iš jo pavadinimą paveldėjo ir „Tores Bravoras“. Kodėl atsirado papildomas žodis „bravoras“? Ogi todėl, kad čia rasite ne tik šeimos restoraną, bet ir nedidelę kraftinio alaus gamyklą! Gamykla didžiuojasi išstobulintu šviesiojo alaus receptu, bet taip pat kasdienybę skaidrina

Kviečia „Tores“ restoranas.

šaltesniu metų sezonu virdami medaus alų, o šiltesniu – kvietinį. Įdomu tai, kad „Tores Bravoro“ rankų darbo alų išties galima vadinti vietiniu, nes alaus gamyboje naudojamas vanduo yra iš Pavilnių regioniniame parke esančio gręžinio.

„Tores Bravore“ vyrauja europietišką patiekalų pasirinkimas, o mėgstamiausi jų apima jaučio žandus su vynu ir džiovintų obuolių padažu, tuno kepsnį, patiekiamą su daržovių kaponata bei sūrio padažo užkepėlę su Chalapos paprikomis ir tortilijomis šalia. Mėgaujantis restorano patiekalais, taip pat kur pasigėrėti turės ir akys. „Tores Bravoras“ neabejotinai išsiskiria jį supančiu kraštovaizdžiu – šiltuoju metų sezonu čia kaip niekada žalia!

Kur?

Gurių g. 10

Trumpam kavos sustojimui

Jei vykstate Balsio ežero link, sustoti ir pasigriebti puodelį kavos galima užsukus į „Depeche Coffee“. Kavinėje prekiaujama pačių „Depeche Coffee“ skrudinama kava, tad galėsite pasiimti ne tik puodelį į kelionę, bet ir įsigyti skrudintos kavos į namus. Tuo tarpu besisukinėjantiems Valakampiuose, verta kavos užsukti į „Pine Wood Bar Lounge“, kadangi čia drauge su kava galėsite paskanauti ir iš natūralių produktų gaminamų restorano spurgų – sako, labai gardžios! Nors pasitaršias drauge su kavos puodeliu galima

pasiimti išsinešimui, tikėtina, kad užsukus į „Pine Wood Bar Lounge“ čia norėsis pasėdėti ir ilgiau – tiek dėl restorano meniu, tiek dėl gamtos supančios aplink.

Kur?

**Visalaukio g. 1 („Depeche Coffee“)
Nemenčinės pl. 37 („Pine Wood
Bar Lounge“)**

Beveik miške. „Pine Wood Bar Lounge“.

Siauriausių gatvelių labirintais

Maršrutą sudarė Artūras Savko
Vytautės Ribokaitės nuotraukos

Ar žinote, kur Vilniuje rasti neoficialų nykštukų pasažą? O kuris pastatas siaurą gatvelę slepia savo vidiniuose koridoriuose? Naujausias „Neakivaizdinio Vilniaus“ maršrutas siūlo neskubant pasivaikščioti išlikusiomis siaurosios senos Vilniaus gatvelėmis ir oficialaus gatvės statuso neturinčiais skersgatviais bei sužinoti įdomiausias jų istorijas.

Nors Vilnius buvo siaubtas karų ir gaisrų, statyti renesansiniai, o vėliau ir barokiniai ansambliai, jo gatvių tinklas išliko gotikinis – netaisyklingas. Kodėl dideli miesto branduolio gatvių tinklo pertvarkymai niekada nebuvo įgyvendinti? Nes žemės sklypai su pastatais (posesijos) priklausė

skirtingoms jurisdikcijoms – autonomiškai administruojamoms miesto dalims, kurios neretai buvo dar ir mozaikiškai išsimėčiusios salomis. Nepalankus kalvotas reljefas taip pat trukdė ištiesinti, išplatinti vinguriuojančias, čia kylančias, čia žemyn šaunančias siaurasias gatveles.

Per Antrąjį pasaulinį karą daug namų miesto centre buvo apgriauta, o pokariu modernizacijos banga nušlavė ne tik labai nukentėjusius kvartalus, bet kartais net ir menkai karo palietas miesto vietas. Visa laimė, kad išliko daugybė kitų jaukių gatvelių. Šiandien vingiuojantys senamiesčio gatvelių labirintai – miesto vieta, kurioje taip ir norisi pasiklysti! Visą maršrutą rasite Neakivaizdinisvilnius.lt ir nemokamoje mobiliojoje programėlėje Neakivaizdinisvilnius.lt

Bevardė gatvelė Savičiaus g. 11 kieme | 1,1 m

54.67927, 25.28952

Priejus Savičiaus g. 11 namą, kuriame 1907–1908 metais gyveno ir kūrė M. K. Čiurlionis, kiemo vartų arkoje, kairėje, atsiveria koridorius, vedantis į 1 m pločio bevardę gatvelę. Pastarąjį dešimtmetį ši vieta atrasta miestiečių, pamėgta užsienio turistų ir dažnai laikoma siauriausia gatve Vilniuje.

S. Skapo gatvė | 3,25 m

54.684001, 25.286790

Ties sankryža su dviem klasicistiniais XVIII amžiaus rūmais – De Reusų (S. Skapo g. 2) ir Sulistrovskių (S. Skapo g. 4), – žavinčiais kolonadomis ir trikampaiais frontonais, prasideda gatvė, pavadinta Lietuvos didžiojo kunigaikščio sekretoriaus Stanislovo Skapo, XVI amžiaus pr. savo sklype pasistatydinusio namą, vardu. Kadaise ši į vakarus vis siaurėjanti gatvė buvo kiek kitos trajektorijos, todėl renesansinio pastato Pilies g. 3 fasadas, dabar esantis kieme, yra labai puošnus.

S. Skapo gatvė.

Pilies gatvė 38.

Taip atsitiko gatvei pasislinkus į pietus – trasa pasikeitė, iškilmingas fasadas liko.

Gatvė dažnai klaidingai įvardijama kaip siauriausia Vilniuje. Vis dėlto tų matavimų metodai būvę abejotini – matuota tik dalis važiuojamosios gatvės dalies, o ne visas gatvės plotis. Su šaligatviais ši vos 3,25 m pločio gatvė vis tiek viena siauriausių mieste. Tai romantiškas, jaukus, viduramžių atmosfera alsuojantis Universiteto ir Pilies gatves jungiantis skersgatvis.

Išnykusi jauki gatvelė | 2,2 m

Pilies g. 38

54.681586, 25.289207

Iki Vilniaus dailės akademijos studentų bendrabučio pastatymo XX amžiaus 8-ajame deš. gatvelė jungė Pilies ir Latako gatves. Šios valdos istorija labai įdomi. XVIII amžiaus pab. čia veikė dvi smulkės ir kavinė, įsikūrė XIX amžiaus pr. italų kilmės pirklio J. Skavezanio parfumerijos parduotuvė, vėliau perėjusi J. Bolechovskiui. XIX amžiaus pastate veikė konditerijos parduotuvė, buvo įsikūręs pirštinių siuvėjas. Nuo 1870 iki 1922 metų pastate veikė tėvo ir sūnaus Syrkinų įkurtos spaustuvė, kurioje XIX amžiaus pab. dirbo daugiau kaip 100 darbuotojų, ir vienas seniausių mieste knygynų. Nuo 1886 metų verslą paveldėjo našlė Sara Syrkina ir vyro garbei įmonę pavadino Alberto Syrkino spaustuve. Be knygyno ir spaustuvės, čia prekiauta siuvamosiomis mašinėlėmis, galanterija.

Gatvė bibliotekos viduje.

Gatvė bibliotekos viduje | iki 1 m

54.68022, 25.27969

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka savo interjeruose slepia ne vieną paslaptį. Bibliotekos pastatai turi du adresus: Trakų g. 10 ir dalis patalpų – gretimame 12-uju numeriu pažymėtame pastate. Kadaise tai buvo dvi atskiros valdos. 1863 metais grafienei Sofijai Tiškevičienei įsigijus abi valdas, sujungti ir pastatai, o du sklypus skyrusi riba išliko matoma tik Vaikų bibliotekos koridoriuje.

Neoficialus nykštukų pasažas, arba žemiausia gatvė | 1,8 m

Vokiečių g. 24

54.67973, 25.28316

Priešingai nei Rygos, Talino ar Krokuvos senamiestyje, kur kvartalai yra visiškai mažičiai, Vilniaus senamiesčio kvartalai neretai milžiniški, viduje slepiantys kelis

uždarus kiemus, kuriuos jungia siaurų koridoriukų, tunelių, tarpavarčių sistemos, sudarančios bevardes gatves. Į vieną tokių gatvelių patenkama pro angą Vokiečių g. 24 kieme. Ji praminta Nykštukų pasažu dėl žemų lubų. Keliaujant šia bevarde gatve ant sienos galima rasti plytų kontūro Lietuvos žemėlapij, nišoje esančią medinę skulptūrą, tarpuvartės plytose paliktus įrašus ir kitų įdomybių.

Nykštukų pasažas.

Šokoladas, filantropija ir Vokiečių gatvė: apie vieną Vilniaus pirklių

Aelita Ambrulevičiūtė, Vilniaus muziejus

Vilniečiai neabejotinai žino pastatą Gedimino prospekte, kurį puošia šokoladu smaguriaujančių meškiukų reljefai. Tai – verslininko Izraelio Bunimovičiaus šokolado imperiją menantis palikimas. Čia įsikūrusioje firminėje šokolado parduotuvėje miesto smaližiai galėdavo įsigyti „Vasarotojų“ vaflių, šviežiai pagaminto pieninio šokolado, šokolado „Delikates“, kuris kokybe prilygo brangiausiam užsienio šokoladui, karamelės „Dédé Kriugeris“ ar higieniško marmelado. Visi šie gardumynai buvo gaminami Vilniuje veikusiame I. Bunimovičiaus šokolado fabrike „Viktorija“. Būtent šios Izraelio Bunimovičiaus – o ir visos jo šeimos – biografijos detalės šiandien yra gana plačiai žinomos. Vis dėlto I. Bunimovičiaus, kaip verslininko, karjeros pradžią derėtų sieti su Vokiečių gatve.

Bankininkas iš Vokiečių gatvės

I. Bunimovičius 1847 metais gimė Valažine, dabartinės Baltarusijos teritorijoje. Izraelis buvo mokytas namuose, išpažino judaizmą. Per dvi santuokas susilaukė septynių sūnų ir trijų dukrų. I. Bunimovičius iš Valažino į Vilnių atvyko apie 1868 metus. Žinoma, kad 1873–1874 metais buvo parankiniu pirklio Kivelio Baltremanco pinigų keitykloje. Ši keitykla veikė ne kur kitur, o Vokiečių gatvėje.

Verta atkreipti dėmesį, kad XIX amžiuje Vokiečių gatvė tapo savotišku miesto komerciniu centru, tad turbūt neatsitiktinai būtent čia I. Bunimovičius tarp 1877 ir 1881 metų įsteigė ir nuosavą banko kontorą (buv. Nr. 35). Vėliau, apie 1900 metus, šį pastatą pats ir įsigijo. Banko kontora prekiaavo vertybiniais popieriais, akcijomis, darė pinigų pervedimus, teikdavo paskolas, priimdavo indėlius ir kt. 1898 metais banko metinis pelnas siekė net 32 tūkst. rublių! Tame pačiame pastate verslininkui priklausė ne tik bankas, bet ir restoranas. I. Bunimovičiaus banko kontora čia veikė iki 1913 metų, kai

Verta atkreipti dėmesį, kad XIX amžiuje Vokiečių gatvė tapo savotišku miesto komerciniu centru.

traukdamasis iš verslo jis nutarė savo banką parduoti Sankt Peterburgo verslininkams. Kalbėdama apie tėvo verslo uždarymą, I. Bunimovičiaus dukra Zinaida yra sakiusi, kad jos tėvas sugrąžino vietos žydams visus jų indėlius, pasakęs: „Vargšai žydai patikėjo savo pinigus man, ir aš privalau juos grąžinti.“ Deja, nei banko, nei K. Baltremanco pinigų keityklos pastatai neišliko – abu jie stovėjo dabartinio Šiuolaikinio meno centro vietoje.

Pastatas, kuriame veikė I. Bunimovičiaus bankas, nebuvo vienintelis verslininkui priklausęs Vokiečių gatvės pastatas, o bankininkystė nebuvo vienintelė jo veikla. 1893 metais I. Bunimovičius įsigijo dar vieną namą Vokiečių g. (dabar jis stovėtų priešais Vilniaus muziejų) – viršutinėje pastato dalyje buvo nuomojami butai, o pirmuosiuose aukštuose nuolat veikė maždaug 25 parduotuvės, kelios jų priklausė pačiam verslininkui. Tiesa, pats verslininkas kartu su šeima nuomojosi butą kur kas mažiau triukšmingoje Skapo gatvėje (dabartinis adresas Skapo g. 4).

Vilnietiška „šokolado imperija“

Izraelio ir jo vyriausiojo sūnaus Tobijaus šokolado fabrikas „Viktorija“ buvo vienas didžiausių Vilniaus ir apskritai tuometinio Šiaurės vakarų krašto fabrikų. Bunimovičių

Jelizaveta ir Izraelis Bunimovičiai, apie 1924 m.

I. Bunimovičiaus proanūko Urio Millerio asmeninė kolekcija.

fabriko produkcija buvo vertinama ne tik Rusijos imperijoje, bet ir Europoje. Įvairiose parodose (Prahos, Hagos, Antverpeno, Liuksemburgo, Briuselio) „Viktorijos“ gaminiai buvo apdovanoti net 25 aukso medaliais! Tiesa, produkcija buvo skirta tik Rusijos imperijos rinkai. Verslas greitai plėtėsi – 1910 metais geriausia savalaikė technika aprūpintame fabrike dirbo 500 žmonių, o 1914 metais fabrike „Viktorija“ – jau 800 darbuotojų.

1893 metų pabaigoje Plačiojoje gatvėje atidarytas fabrikas, 1897 metais buvo perkeltas į pastatą, esantį dabartinių Mindaugo ir Šaltinių gatvių sankirtoje. Dabar tai – gyvenamasis namas, savo paslaptį atvėręs vienam gyventojui. 2016-aisiais naujas namo gyventojas pradėjo buto remontą. Valydamas kaminą tarp plytų nuolaužų rado ir saldainių popierielių. Į tokius popierėlius fabriko

Dom Bankowy T. Bunimowicz
WILNO.

BANK HANDLOWY
w WARSZAWIE

Białystok

Firminis Tobijaus Bunimovičiaus (Izraelio
sūnaus) banko vokas su 1927 m. kovo 27 d.
data. Vilniaus muziejaus nuosavybė.

Dom Bankowy I. Bunimowicza

od 15-go grudnia r. b. wynajmuje

Zabezpieczone schówki stalowe (safes)

w specjalnie urządzonym żelazo-betonowym skarbcu.

OGLĄDANIE SKARBCA i SCHÓWEK, a także ZAPISYWANIE
ODBYWA SIĘ od godz. 9 RANO do 7 WIECZ.

I. Bunimovičiaus banko reklaminis skelbimas.
„Kurier Krajowy”, 1912 m. VUB.

darbuotojos įvyniodavo saldinių: „karališkoji
šokoladinė karamelė“, „karališkoji žemuoginė
karamelė“, karamelė „XX amžius“. Šių ir kitų
gaminių buvo galima įsigyti ir prie fabriko
įsteigtoje, ir tuomečiame Šv. Jurgio (dab.
Gedimino) prospekte veikusiose firminėse
parduotuvėse.

1914 metais fabrike kilęs gaisras verslinin-
kams padarė nemažai žalos. Tėvas ir sūnus
Bunimovičiai gavo draudimo kompanijos
išmokas, tačiau fabriko taip ir neatkūrė.

Verslininkas, filantropas, bendruomeni- ninkas

Šiandien I. Bunimovičių vadintume „stambiu
verslininku“. 1887 metais jis įsirašė į Sankt
Peterburgo pirklių gildiją – tai jam leido
gyventi už sėslumo ribos ir atvėrė galimy-
bes prekiauti ne vien šiaurės vakarų krašte,
bet ir visoje Rusijos imperijos rinkoje. Ten
I. Bunimovičius veždavo „Viktorijos“ fabriko
produkciją, linus, o atgal – cukrų ir galvijus.
Ekonominio elito atstovą I. Bunimovičių ga-
lime laikyti novatoriumi, kuris savo prekėmis

ir paslaugomis pristatydavo visuomenei
įvairias naujoves.

Vis dėlto I. Bunimovičius buvo ne tik versli-
ninkas ar pirklys – jis taip pat dalyvavo įvairių
žydų labdaros draugijų veikloje, kai kurioms
net pirmininkavo. I. Bunimovičius buvo jau-
trus skurdo problemai, nuolat ir gausiai rėmė
žydų senolių prieglaudas, ligonines. Sakoma,
kad kartą vaikščiodamas I. Bunimovičius
pamatė, kaip prie miesto pirties sustojo
krovininiai furgonai ir iš jų lyg maišai buvo
kraunami prieglaudos senoliai. Pasipiktinęs
I. Bunimovičius susisiekt su prieglaudos
vyresniaisiais ir pasisiūlė su kitais turtingais
žydais įrengti pirtį greta prieglaudos.

**I. Bunimovičius
buvo jautrus skurdo
problemai, nuolat ir
gausiai rėmė žydų
senolių prieglaudas,
ligonines.**

Norėdamas pagerinti fabrikų darbininkų ir šiaip neturtingų Vilniaus žydų buitines sąlygas, XIX–XX amžių sandūroje I. Bunimovičius inicijavo „pigių higieniškų butų“ statybą. Tam jis užtikrino Žydų kolonijinės bendrovės finansavimą. Subačiaus gatvėje buvo pastatyti du daugiabučiai su įrengtu vandentiekiu ir nuotekų sistemomis (dab. Nr. 47 ir 49). Kiekviename name buvo iki 100 vieno kambario butų. Šiandien šie pastatai geriau žinomi dėl niūresnio etapo jų istorijoje – 1943 metais čia buvo įkurtos automobilių ir karo technikos remonto dirbtuvės, kuriose dirbo iš geto perkelti žydai.

Už savo filantropinę veiklą I. Bunimovičius 1893 metais gavo garbės piliečio vardą. Rusijos imperijos teisinėje struktūroje pirkliais už pasiekimus versle teiktos privilegijos vertė juos ypatinga miestiečių grupe. Garbės piliečio vardas galėjo būti paveldimas, taigi pereidavo šeimos nariams, arba suteikiamas vienam asmeniui iki gyvos galvos.

Vietoje pabaigos

I. Bunimovičius mirė 1929 metais, tačiau Vilniaus visuomenėje įsitvirtinti spėjo dar XIX amžiaus pabaigoje. I. Bunimovičiui tinka gausybė apibūdinimų. Jis buvo ir naujai kylančios Vilniaus buržuazijos atstovas, ir Vilniaus pirmosios gildijos pirklis, vienas stambiausių Vilniaus bankininkų, saldinių ir šokolado fabriko „Viktorija“ steigėjas ir akcininkas, kelių parduotuvių ir restorano savininkas, cukraus ir mėsos tiekėjas, lino, žibalo ir salyklo didmenininkas bei nekilminas, bet turtingas filantropas.

Štai toks spalvingas vieno Vokiečių gatvėje savo sėkmingą karjerą pradėjusio verslininko portretas.

Daugiau

Parodoje „Vokiečių gatvė“, kuri veiks iki liepos 3 d.

www.vilniausmuziejus.lt

Šie fabriko „Viktorija“ saldinių popierėliai buvo rasti buto remonto metu 2016 m. Andriaus Mažrimo nuotr.

Architektas Povilas Vincentas Jankūnas savo kurtame komikse pasakoja apie italų architektą Giovanni Battista Frediani, sumaniusį Vilniuje pastatyti didžiausią pasaulyje arką.

„NERIS VISKĄ MENA, TAI STEBUKLINGA UPĖ, TIK REIKIA GIR-
DĖTI JOS ŠNEKĄ. AŠ
KARTIS GIRDŽIU.“ ①

RODOS, ŠIANDIEN
JĮ MAN BURBU-
LIUOJA APIE GEL-
MĖSE SENIAI SU-
TREŠUS! SKELETĄ.

IR JO NEPELNYTAI PRI-
MIRŠTĄ ARCHITEKTĄ -
*Giovanni Battista
Frediani*

BUONA GIORNATA!
DOBRY DZIEN! AŠ? PRI-
MIRŠTAS? NIE MOŽE BŪČE!
TUOJ ATKURSIU ŠLOVINĄ
SAVO PRADĄ.

AMA, GIMIAU ŠVELNIOJOJE ITALIJOJE,
LUKOS NUOSTABIAUSIAJE MIESTE. AM-
ŽINOSIOS ROMOS MENO MOKSLŲ KRINTAV.

BŪDAMAS JAUNELIS, KANČIO PRITRŪKAU,
TAD Į TOLIMĄJĄ RZECZPOSPOLITĄ IŠRŪKAU.
CRACOVIA

NEGALVOKIT!
GARBĘ NEKART
GYNIAU JOS.
PULKININKU
PATAPAU. PA-
TIEMS PACAMS,
SAPIEGOMS DRAU-
GU VADINAUS.

BRAVO! PUIKU,
PAN FREDIANI,
OJUSŲ KURČBA?

O! DAR KLAUSIATE? STOVI KUO PUIKIAUSIAI MANO
RŪMAI IR BAŽNYČIOS. TIK VIENAS NELEMTAS PRO-
JEKTŲS ŠALIA MANĖS UPĖS DUGNE NUGULĖ...

KNIPGI TAIP?

SKAUDU MAN IR BEPRISIMINTI,
BET JEI TEIRAUJATĖS... MANO
KILNINGEJI DRAUGAI IŠRŪPINO
TOKĮ DARBĄ! - TILTĄ PER
NERĮ PASTATYTI.

Pulsas

Gamtos mokslai

Kovo 15–18 d.

Open Readings 2022

Virtualiai

Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto ir Fizinių mokslų ir technologijų centro jaunieji mokslininkai rinksis į 65-ąją tarptautinę fizikos ir gamtos mokslų studentų konferenciją „Open Readings 2022“.

8 skirtingi pranešėjai pristatys savo temas, susijusias su kvantine fizika, lazeriais ir daugeliu kitų. Konferencija vyks „Zoom“ platformoje ir bus transliuojama „YouTube“ kanale.

www.openreadings.eu

Kultūrų studijos

Gegužės 14 d.

Muziejų naktis

Įvairios vietos

Tai vakaras, kai daugybė muziejų Europoje atveria savo duris lankytojams ir leidžia susipažinti su saugomu paveldu netradiciniu metu. Lankytojai galės aplankyti muziejus ir galerijas, susipažinti su laikinosiomis ir nuolatinėmis parodomis. Į programą taip pat įtraukti edukaciniai užsiėmimai ir specialiai kuriamos veiklos, kviečiamos ir laukiamos šeimos su vaikais.

www.muziejunaktis.lt

Iki liepos 3 d.

Paroda „Vokiečių gatvė“

Vilniaus muziejus, Vokiečių g. 6

Trumpos Vokiečių gatvės istorija nepaprastai ilga ir turininga. Gatvė kilo, degė, atgimė, buvo sugriauta ir užstatyta. Senosios gatvės fotografijose gausu žmonių, tačiau apie juos žinome daug mažiau. Nauja paroda atskleidžia Vokiečių gatvės žmonių kasdienybę: jų gyvenimo būdą, veiklas, maršrutus, konfliktus, pramogų ir apsipirkimo vietas.

www.vilniausmuziejus.lt

Menai

Kovo 24–gegužės 8 d.

Tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“

Įvairios vietos

Žiūrovų laukia pasaulinėmis šokio žvaigždėmis šviečianti programa: šiuolaikinio šokio menininkai iš Šiaurės Amerikos, Pietų Korėjos, Europos ir Lietuvos. Vienas laukiamiausių svečių – scenos meno genijus Dimitris Papaioannou ir vienintelė jo premjera Baltijos šalyse.

www.newbalticdance.lt

Julian Mommert nuotr.

Kovo 24–balandžio 3 d.

Tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris“

Lietuvos kino teatrų ir namų ekranuose

Aplinka mums nuolat randa būdų priminti, kad absoliutus individualumas yra neįmanomas – esame priklausomi ir atsakingi vienas už kitą. Po dvejų metų virtualių susitikimų ir ieškojimų, kaip žengti toliau bei kurti, „Kino pavasario“ organizatoriai neabejoja: „Kad būtum, reikia kito.“ Kruopščiai atrinkta 27-ojo festivalio filmų programa bei specialūs renginiai, tarp kurių ir ypatingi seansai Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre, kviečia suprasti ir pajusti savo integralumą supančioje visuomenėje ir be išankstinių nuostatų priimti kitą žmogų ar požiūrį.

www.kinopavasaris.lt

Iki balandžio 10 d.

Paroda „Moterys menininkės tarpukario Vilniuje: tarp lūkesčių ir galimybių“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus, Didžioji g. 4

Parodoje eksponuojami originalūs, bet menkai žinomi tarpukario Vilniuje kūrusių menininkių darbai: tapyba, fotografija, skulptūra, grafika ir kita. Tai skirtingų kartų, tautybių, įvairių socialinių sluoksnių moterų ir merginų meninės veiklos rezultatai. Darbų stilistika varijuoja nuo XX amžiaus pradžiai būdingos realistinės raiškos iki modernių „art deco“, ekspresionizmo dailės pavyzdžių. Vizualinę parodos medžiagą papildė garso ir vaizdo įrašai.

www.lndm.lt

Nuo balandžio 20 d.

Paroda „Antanas Ingelevičius: kūrėjas ir miestas“

Istorijų namai, T. Kosciuškos g. 3

Iki šiol nežinomo fotografo Antano Ingelevičiaus fotografijų paroda pasakoja apie XX amžiaus 3-iojo dešimtmečio Kauną, miestą ir jo kūrėjus: kasdienę žmonių būty, darbininkus, menininkus, teatro „Vilkolakis“ studiją. A. Ingelevičius nėra įtrauktas į XX amžiaus fotografijos istoriją, todėl paroda veikia kaip meninis tyrimas ir bandymas sužinoti ar įsivaizduoti, kas buvo šis paslaptingas kūrėjas.

www.lnm.lt

Balandžio 23–rugpjūčio 28 d.

Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus

MO muziejus, Pylimo g. 17

Laikinoji M. K. Čiurlionio dailės galerija
Kaune, A. Mackevičiaus g. 27

Kaunas ir Vilnius, Vilnius ir Kaunas. Didžiausi Lietuvos miestai. Gal konkuruojantys, o gal būtini vienas kitam? Kaip ir kodėl jie (ne) sugyvena? Apie tai pasakoja MO muziejaus ir Kauno miesto muziejaus paroda, atverianti pamatinę dviejų miestų priklausomybę. Įvairiais pjūviais nagrinėjama Kauno ir Vilniaus kultūra, socialinis gyvenimas, panašumai ir skirtumai, kauniečių ir vilniečių požiūris į save ir kitą. Tai išskirtinė paroda, eksponuojama net dviejuose miestuose! Viena jos dalis Vilniuje, kita – Kaune.

www.mo.lt

www.kultura.kaunas.lt

Leo Ray tapybos darbas.

Gegužės 9–birželio 5 d.

Leo Ray tapybos paroda

AP galerija, Užupio g. 24

Užupyje, atnaujintame skersgatvyje „Skersvėjis“, AP galerija kvies į naujas galerijos erdves, bus pristatoma lietuvių kilmės menininko Leo Ray (1950) tapybos paroda. Daugiau nei trisdešimt metų Izraelyje gyvenantis dailininkas žinomas dėl savo primityvistinių paveikslių, kuriuose šiuolaikiška, ironiška žaismė derinama su spalviniu ir figūratyviu simbolizmu. Leo Ray kūryba pristatyta įvairiuose pasaulio žemynuose, o meno darbų galima atrasti Lietuvos, Izraelio, Rusijos, Kroatijos, Ganos, Švedijos ir kituose muziejuose.

www.apgalerija.lt

Gegužės 11–22 d.

Šiuolaikinės muzikos festivalis „Druskomanija“

[vairios vietos]

38-asis kompozitorių sąjungos organizuojamas šiuolaikinės muzikos festivalis „Druskomanija“ šiemet vyks gegužės 11–22 d. Vilniuje, Druskininkuose ir Liškiavoje. Festivalyje jūsup lauks dešimtys premjerų, tarp kurių – akademinės ir eksperimentinės muzikos kūriniai bei audiovizualiniai pasirodymai.

www.druskomanija.lt

Gegužės 25–29 d.

Nakties kultūros festivalis „Alfavilnius“

[vairios vietos]

Festivalio pavadinimas kilo iš šiuolaikinio meno kuratoriaus ir rašytojo V. Klimaškausko konceptualaus nuotykių romano „Alfavilnius, arba Keisti Arnoldo Sputniko nuotyčiai“, kuriame pasakojama apie gyvenimą paraleliniame Vilniuje. Išplėstinio savaitgalio metu klubo „Opium“ komanda kviečia iš naujo atrasti Vilnių, tyrinėjant sostinės erdves nakties kultūros ir aktualios elektroninės muzikos kontekste.

www.opiumclub.lt

Gegužės 26–29 d.

„Skamba skamba kankliai“

[vairios vietos]

Seniausio folkloro festivalio Lietuvoje programoje šalia jau žiūrovų pamėgtų

tradicinių renginių kaip Sutartinių vakaras, Vaikų folkloro diena, Pasidainavimų vakaras, naktišokiai, Kaimo giesmininkų valanda, sekmadienio koncertai senamiesčio kiemuose atsiranda ir naujos tradicijos – grojimo tradiciniais instrumentais, dainavimo, giedojimo dirbtuvės, Nakties muzikos koncertų ciklas ir kt.

www.ssk.lt

Gegužės 26–29 d.

„Vilnius Mama Jazz Festival“

Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Gedimino pr. 4

Spalvingas ir jokių stiliaus rėmų nevaržomas tarptautinis džiazo festivalis „Vilnius Mama Jazz“ organizuojamas nuo 2002 metų. Festivalio programos dėmesys skiriamas dabar vykstantiems džiazo procesams, kūrinių kokybei, originalumui ir aktualumui. Siekiama pristatyti įdomius užsienio džiazo atlikėjus ir suteikti galimybių pasirodyti jauniems muzikantams.

www.vilniusmamajazz.lt

Gegužės 21 d.

Gatvės muzikos diena

[vairios vietos]

Tai diena, kai profesionalūs muzikantai ir mėgėjai plūsteli į Vilniaus gatves, kiemus, skverus ir aikštes. Apsiginklavę įvairiausiais muzikos instrumentais jie groja roką, klasiką, džiazą, avangardą, folklorą, muša Afrikos ritmus. Tai šventė, vienijanti kalbančius universalie – muzikos – kalba.

Architektūra

Gegužės 28–29 d.

„Open House Vilnius“

[vairios vietos]

Atviros architektūros savaitgalis vilniečiams bei miesto svečiams atvers ne visuomet prieinamų Vilniaus pastatų, pasižyminčių architektūros išskirtinumu ir svarba miestui, duris. Architektūros šventėje laukiami visi – renginys nemokamas.

www.openhousevilnius.lt

Vaikams

Kovo 19–20 d.

Premjera „Mano tėtis – skrajūnas“ (rež. Agnė Sunklodaitė)

Rusų dramos teatras, J. Basanavičiaus g. 13

Tai įkvepiantis pasakojimas apie tikėjimą, meilę ir gebėjimą fantazuojant gyvenimą padaryti gražesnį. Kartu tai jautrus pasakojimas apie vienišą, bet labai savarankišką mergaitę, augančią be mamos, ir liūdną, svajonėmis gyvenantį tėtį, negebantį pasirūpinti savimi. Spektaklis sukurtas pagal britų rašytojo Davido Almondo kūrybą. 2010 metais už magiškojo realizmo stiliumi kuriamas knygas vaikams ir paaugliams D. Almondas buvo apdovanotas H. Ch. Anderseno premija, dažnai prilyginama vaikų literatūros Nobelio premijai.

www.rusudrama.lt

Balandžio 3 ir gegužės 15 d.

„Pelenė“

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, A. Vienuolio g. 1

Ir vaikams, ir suaugusiems nėra nieko nuostabesnio už pasaką apie Pelenę. Puikiai žinomą nuo vaikystės ir net suaugusiems paliekančią laimingos pabaigos viltį... Pagal šią pasaką parašyto S. Prokofjevo baleto muzika – vienas geriausių kompozitoriaus kūrinių, ne kartą pastatytas įvairiuose teatruose. Mūsų scenoje savąją „Pelenės“ interpretacijos versiją rodo M. K. Čiurlionio nacionalinės menų mokyklos Baleto skyriaus moksleiviai.

www.opera.lt

Daugiau

www.vilnius-events.lt

Dėl epidemiologinės situacijos renginiai gali neįvykti arba jų data ir laikas gali keistis.

VILNIUS UNESCO
LITERATŪROS
MIESTAS

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

www.neakivaizdinisvilnius.lt

FB: Neakivaizdinisvilnius

IG: neakivaizdinis_vilnius

Leidinyi apie maųiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAI: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Elena Nikonovaitė-Dumplienė, Paulius Macijauskas, Virginijus Kinčinitis, Kotryna Zylė, Gabija Stašinskaitė,

Artūras Savko, Aelita Ambrulevičiūtė, Inga Migūnaitė-Kmitienė

VIRŠELIS: Virginijaus Kinčinitio nuotr.

TURINYS: AUKSO ŽUVYS

DIZAINAS: FOLK

MAKETAS: Vilma Černiauskaitė

TIRAŽAS: 10000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X